



Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet

# Møteinnkalling

---

**Utvalg:** Nasjonalparkstyret for Fulufjellet  
**Møtested:** Gammelskula i Innbygda, Trysil  
**Dato:** 17.04.2023  
**Tidspunkt:** 10:00

---

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Mandag 17. april 2023

Møte i nasjonalparkstyret starter kl. 10 og vi tar sikte på å avslutte kl. 12.

- Orientering om forprosjekt for innfallsporter til Fulufjellet NP v/ Marianne Sætre fra Dronninga Landskap AS, ca. 20 min.
- Vedtaksmøte.

## Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 6/2023	Godkjenning av innkalling og saksliste, og valg av medlemmer til å skrive under protokoll		
ST 7/2023	Orienterings- og drøftingssaker - styremøte 17. april 2023		2023/1802
ST 8/2023	Fulufjellet NP - Fregn NR - Gjennomgang av høringsuttalelser og behandling av plan for skilt og innfallsporter		2023/2931
ST 9/2023	Fulufjellet NP og Fregn NR - Fordeling av tiltaksmidler for 2023		2022/11125
ST 10/2023	Nasjonalparkstyret for Fulufjellet - Årsrapport for 2022		2023/1802
ST 11/2023	Referatsaker		
RS 10/2023	Rapport for elgjakta 2022 i Fulufjellet nasjonalpark - Bergåneset jaktfelt		2020/9917
RS 11/2023	Fulufjellet NP - Referat fra møte i Rådgivende utvalg 27. mars 2023		2022/924
RS 12/2023	Varsel om skjøtselstiltak i Bergådalen og samtykke fra grunneiere - Fulufjellet nasjonalpark		2023/938
RS 13/2023	Plan for skilt og innfallsporter - Fulufjellet nasjonalpark - høring		2023/2931
ST 12/2023	Delegerte vedtak		
DS 1/2023	Fulufjellet NP - tillatelse til vedhogst på Storenget og motorisert ferdsel - Gunda og Trond Skåret		2023/2251
DS 2/2023	Delegert vedtak - Fulufjellet NP - Fregn NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2023-2025 - helikopter - radiomerking av jerv - lavtflyging og landing med helikopter - Høgskolen i Innlandet		2023/3264
ST 13/2023	Eventuelt		

**ST 6/2023 Godkjenning av innkalling og sakliste, og valg av medlemmer til å skrive under protokoll**



Arkivsaksnummer: 2023/1802-2

Saksbehandler: Henriette Othilie Bøe Kildahl

Dato: 12.04.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	7/2023	17.04.2023

## Orienterings- og drøftingssaker - styremøte 17. april 2023

### Innstilling fra forvalter

--- slutt på innstilling ---

### Saksopplysninger

Følgende saker legges frem for styret til orientering og drøfting under styremøtet:

- Bestilling av SNO-tjenester for 2023 v/ Runa Skyrud, Statens naturoppsyn.
- Orientering om RU-møtet den 27. mars 2023.
- Orientering om lokalt informasjonsmøte i Ljørdalen den 13. april 2023.
- Restmidler fra 2022.
- Behov for etimat på kostnader til driftsoppgaver for styret.
- Neste styremøte i juni og evt. studietur.



Arkivsaksnummer: 2023/2931-2

Saksbehandler: Henriette Othilie Bøe Kildahl

Dato: 03.04.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	8/2023	17.04.2023

## Fulufjellet NP - Fregn NR - Gjennomgang av høringsuttalelser og behandling av plan for skilt og innfallsporier

### Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet godkjenner plan for skilt og innfallsporier for Fulufjellet NP og Fregn NR slik den foreligger. Tiltak omtalt i plan for skilt og innfallsporier er forankret i forvaltningsplan og besøksstrategi for Fulufjellet NP.

--- slutt på innstilling ---

### Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Plan for skilt og innfallsporier – etter høring
- 2 Samlet oversikt over høringsuttalelser til Plan for skilt og innfallsporier rundt Fulufjellet NP og Fregn NR

### Saksopplysninger

#### Bakgrunn og mål for planen

Fulufjellet nasjonalpark har relativt lave besøkstall og er et lite kjent område i Trysil kommunen, i regionen og nasjonalt, og området skiller seg relativt mye fra den tilgrensende svenske Fulufjällets nationalpark, en godt kjent nasjonalpark med høye besøkstall. Dette tyder på at Fulufjellet nasjonalpark har et potensial i å bli mer synlig og til å nå ut med kunnskap og informasjon til flere. Trender snur raskt, og ukritisk markedsføring og kommunikasjon gjennom f.eks. sosiale medier kan raskt føre til økt besøk. Hvis et sårbart område ikke er rustet til å ta imot økt besøk, f.eks. gjennom p-plasser, toalett, stiforsterkning, informasjon etc., kan dette føre til en dårlig opplevelse for den besøkende og ødeleggelse av natur- og kulturverdier. Det kan forventes en økning i antall besøkende til Fulufjellet NP de nærmeste årene og på bakgrunn av det så er det nå utarbeidet en plan for skilt og innfallsporier for å ha en plan for hvordan nasjonalparkstyret skal jobbe med å ta imot besøkende til innfallsporene.

- Formålet er å bedre informasjonen om og tilretteleggingen rundt Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat).
- Planen skal skissere hva og hvor tiltakene skal utføres.
- Dokumentet skal brukes som beslutningsgrunnlag før bestilling av tiltaksmidler, og for at aktuelle interesser og samarbeidspartnere skal gis mulighet til å komme med innspill før politisk behandling. Dette for å få en gjennomtenkt plan av god kvalitet og som er godt lokalt forankret.

Nasjonalparkstyret ble orientert om behovet for en plan for skilt og innfallsporter under styremøtet den 13. februar, og et utkast til planen ble gjennomgått under styremøtet. Planen ble sendt på høring 9. mars 2023 med høringsfrist 5. april 2023. Høringen ble annonsert på styrets Facebook- og Instagram-kontor og i Trysilposten. Planen ble gjennomgått i rådgivende utvalg den 27. mars, og det var ingen større merknader til dokumentet, og RU ble bedt om å sende inn skriftlige innspill til planen i etterkant av møtet. Den 13. april blir det gjennomført ett informasjonsmøte om planen i Ljørdalen, og eventuelle innspill fra møtet vil bli muntlig referert under styremøtet den 17. april.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har mottatt til sammen to skriftlige høringsuttalelser innen fristen den 5. april. Videre har Fulufjellet AS søkt om, og fått innvilget, utsatt høringsfrist til den 12. april. Høringsuttalelsen fra Fulufjellet AS vil bli ettersendt til styret via epost.

En oppsummering av høringsuttalelser er vedlagt.

### **Grunnlag for avgjørelsen**

Det vises til vedtektene for Nasjonalparkstyret for Fulufjellet punkt 8.2 om skjøtsel og besøksforvaltning. Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.

Arbeidet med skilt og innfallsporter er forankret i besøksstrategien og tiltaksplanene for Fulufjellet nasjonalpark.

### **Vurdering**

Planen er utarbeidet av nasjonalparkforvalter med bakgrunn i et forprosjekt om innfallsporter, og den følger anbefalinger fra forvaltningsplan og besøksstrategi. Forvalter har videre hatt tett dialog om planene med relevante grunneiere og representanter i rådgivende utvalg. Videre har planen vært på høring hos relevante aktører og blitt kommunisert og gjennomgått på et informasjonsmøte. Forvalter vurderer derfor planen som godt lokalt forankret.

Det er behov for mer informasjon ved innfallsportene, henvisningsskilt og veiskilt, kart, turforslag og beskrivelse av attraksjoner. Det er også behov for synkronisert nasjonalparkinformasjon om det helhetlige Fulufjellet, samt videreutvikle og opparbeide de definerte innfallsportene.

Gjennom Fulufjellets besøksstrategi har forvaltningen definert utvalgte fokusområder i og i randsonen til nasjonalparkene, og det er disse områdene denne planen for det meste vil berøre. Fokusområdene er valgt ut for satsing med ulik grad av tilrettelegging de kommende årene. Områdene utenfor de utpekte fokusområdene kommer til å preges av liten grad av eller ingen tilrettelegging og markedsføring. På den måten sikrer Nasjonalparkstyret at de gjennomfører en aktiv forvaltning og at det gjøres bevisste grep for å sikre og ivareta natur- og kulturverdier i Fulufjellet.

Det vil bli utarbeidet mer konkrete prosjektplaner ved enkelte innfallsporter /informasjonspunkt som er mer uavklart. Relevante aktører og brukerinteresser vil da bli involvert for å sikre gode prosesser og videre lokal forankring.

Arbeidet med skilt og innfallsporter vil bli søkt finansiert gjennom nasjonalparkstyrets tiltaksmidler, post 142031.

Det er kommet inn noen innspill til planen. Med bakgrunn i disse er det gjort noen endringer i framdriftsplanen til planen. Se en fullstendig oversikt over forslag til endringer i vedlagt plan for skilt og innfallsporter. Endringer er markert med rød skrift.

### **Konklusjon**

Forvalter innstiller på at planen godkjennes i nasjonalparkstyret slik den foreligger. Planen er godt forankret, og vil bidra til god besøksforvaltning i tilknytning til Fulufjellet.

Innstillingen gjøres med forbehold om større merknader til planen som kan komme frem under informasjonsmøtet den 13. april samt ettersendte høringsinnspill etter høringsfristen.



Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet

# UTKAST - Plan for skilt og innfallsporter Fulufjellet nasjonalpark



Foto: Trygve Opseth



# Innhold

<b>1 Innledning</b>	<b>3</b>
<b>2 Metodikk</b>	<b>4</b>
<b>3 Mål og forankring</b>	<b>6</b>
3.1 Formålet med plan for innfallsporter	6
3.2 Forankring	6
<b>4 Skildring av dagens status</b>	<b>7</b>
4.1 Oversikt over eksisterende skilt	7
4.2 Informasjonstavler ved rasteplasser og knutepunkt	7
4.3 Definerede innfallsporter og beskrivelse av relevante fokusområder	8
<b>5 Skildring av tiltak</b>	<b>10</b>
5.1 Tiltak ved innfallsportene	10
5.1.1 Ved Storbekås	10
5.1.2 Parkeringsplass ved Markloken og Bråtafallet	13
5.1.3 Bergådalen – startpunkt for tur Slottet og storfurua	14
5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret	14
5.2 Informasjonstavler ved naturlige knutepunkt og rasteplasser	16
5.2.1 Naturum Fulufjellet	16
5.2.2 Innbygda i Trysil og Ljørdalen	16
5.2.3 Rasteplasser ved Linnes og Støa og Girdalen	16
5.3 Trafikkskilt/vegviserskilt	17
<b>6 Annen merking</b>	<b>21</b>
6.1 Verneskilt og grensemerking	21
6.2 Stimerking	22
<b>7 Informasjonsbehov</b>	<b>22</b>
<b>8 Fremdriftsplan</b>	<b>23</b>
<b>Vedlegg</b>	<b>24</b>

# 1 Innledning

Fulufjellet nasjonalpark har relativt lave besøkstall og er et lite kjent område i Trysil kommunen, i regionen og nasjonalt, og området skiller seg relativt mye fra den tilgrensende svenske Fulufjällets nationalpark, en godt kjent nasjonalpark med høye besøkstall. Dette tyder på at Fulufjellet nasjonalpark har et potensial i å bli mer synlig og til å nå ut med kunnskap og informasjon til flere. Trender snur raskt, og ukritisk markedsføring og kommunikasjon gjennom f.eks. sosiale medier kan raskt føre til økt besøk. Hvis et sårbart område ikke er rustet til å ta imot økt besøk, f.eks. gjennom p-plasser, toalett, stiftersterkning, informasjon etc., kan dette føre til en dårlig opplevelse for den besøkende og ødeleggelse av natur- og kulturverdier.

Utgangspunktet for at Nasjonalparkstyret for Fulufjellet vil utarbeide en plan for innfallsporier og skilt er at det forventes en økning av besøkende til området etter hvert som Fulufjellet blir mer kjent. Gjennom Fulufjellets besøksstrategi har forvaltningen definert utvalgte fokusområder i og i randsonen til nasjonalparkene, og det er disse områdene denne planen for det meste vil berøre. Fokusområdene er valgt ut for satsing med ulik grad av tilrettelegging de kommende årene. Områdene utenfor de utpekte fokusområdene kommer til å preges av liten grad av eller ingen tilrettelegging og markedsføring. På den måten sikrer Nasjonalparkstyret at de gjennomfører en aktiv forvaltning og at det gjøres bevisste grep for å sikre og ivareta natur- og kulturverdier i Fulufjellet.

Det er behov for mer informasjon ved innfallsporier, henvisningsskilt og veiskilt, kart, turforslag og beskrivelse av spesielle attraksjoner. Det er også behov for synkronisert nasjonalparkinformasjon om det helhetlige Fulufjellet, samt videreutvikle og opparbeide de definerte innfallsporier.

I planen tas følgende behov opp:

- Videreutvikling og opparbeiding av innfallsporier.
- Skilting ved veg: trafikkskilt og informasjonstavler ved knutepunkt/rasteplasser e.l.
- Skiltsystem ved innfallsporier og ved sti i terreng.
- Plakattyper og informasjonsbehov.

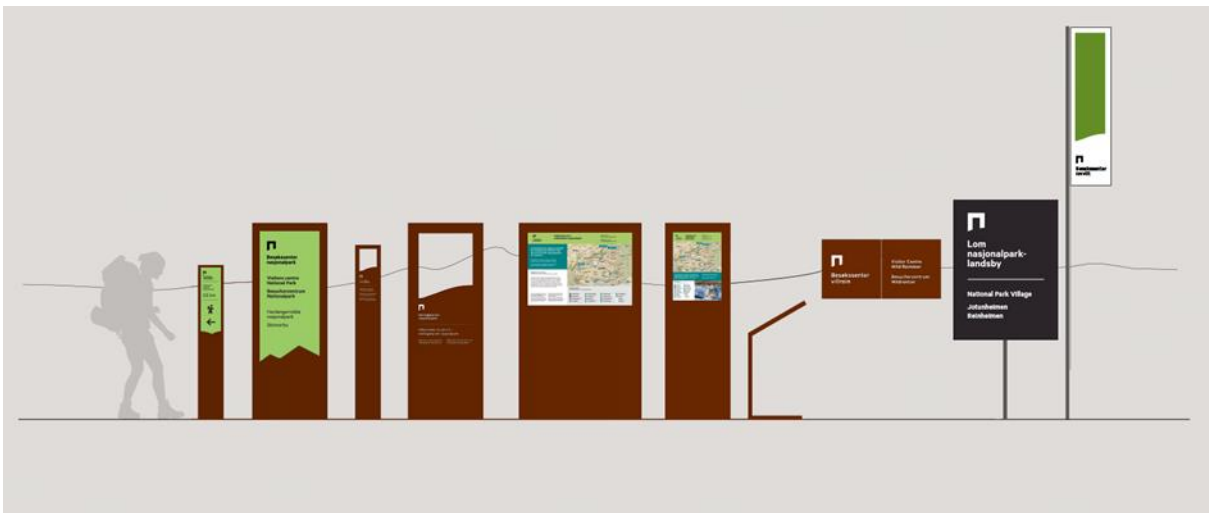
## 2 Metodikk

Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. Nasjonalparkene er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares.

Nasjonalparkene, øvrige verneområder, besøkssentrene og nasjonalparklandsbyene og -kommunene er vertskap for opplevelser og viser omsorg både for de besøkende og naturen.

Den visuelle identiteten er bygget på konseptet portal. En portal er en inngangsport, men som også symboliserer overgangen mellom to dimensjoner; det kultiverte og det naturlige. Vi ønsker våre besøkende **Velkommen inn!** Og så skal vi fortsatt huske at i noen områder skal vi kanskje gi gode opplevelser først og fremst i randsonen, eller kanskje på bestemte steder i områdene. Graden av tilrettelegging og uttak av merkevaren avgjøres av områdenes besøksstrategi, som ligger til grunn for dette arbeidet.

All tilrettelegging som skilting, opparbeidelse av innfallsporter og informasjon knyttet til Fulufjellet nasjonalpark skal følge Norges nasjonalparkeres skiltssystem (<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/maler/skiltsystem>). Skiltene bør fordeles hensiktsmessig ut fra hvor det er relevant å sette dem opp. Det anbefales ikke å sette opp flere skilt på samme sted, og generelt holde antall skilt på et minimum.



**Figur 1.** Norges nasjonalparkeres skiltssystem består av ulike skilt som alle bygger på de samme designprinsippene.

Det eksisterer fem typer plakater som har hvert sitt formål:

- Hovedplakat
- Temaplakat
- Artsplakat

- Miniplakat
- Varsomhetsplakat

For offentlig vegskilting gjelder bestemmelser for bruk og utforming som er gitt i Vegdirektoratets [skiltnormal N300](#).

Skilting langs veg bør inngå i den helhetlige skiltplanen for verneområdet, besøkssenteret og nasjonalparkkommunen/-landsbyen. Skiltplanen må være koblet til verneområdets besøksstrategi og øvrig informasjon fra aktørene som bruker merkevaren.

Skilting langs offentlig veg er strengt regulert, og skiltmyndighetene har ansvar for at skiltingen skal være i samsvar med gjeldende bestemmelser i [N300 \(Trafikkskilt\)](#). Det er derfor viktig at aktørene som benytter merkevaren og ønsker skilting har dialog med skiltmyndighetene ved planlegging av skilting.

Vegdirektoratet har fastsatt følgende normalbestemmelser for skiltsymbol 640.30:



640.30 Naturvernomsråde

Symbol 640.30 kan brukes for å vise til startpunkt for tur, utsiktspunkt og informasjon tilknyttet naturvernomsråde eller til besøkssenter autorisert av Miljødirektoratet. Verneform skal kun framgå av skiltingen når det skiltes til visningsmål tilknyttet nasjonalpark eller naturreservat. Ved skilting til startpunkt for tur kan symbolet kombineres med symbol 650.20 og/eller 650.21. Ved skilting til informasjonspunkt kan symbolet kombineres med symbol 635. Symbol 640.30 kan brukes på serviceskilt og veivisningsskilt.

---

Eksempler på skilt der symbol 640.30 er brukt:



---

Symbol 640.30 kan brukes på serviceskilt og veivisningsskilt.

# 3 Mål og forankring

## 3.1 Formålet med plan for innfallsporter

- Formålet er å bedre informasjonen om og tilretteleggingen rundt Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat).
- Planen skal skissere hva og hvor tiltakene skal utføres.
- Dokumentet skal brukes som beslutningsgrunnlag før bestilling av tiltaksmidler, og for at aktuelle interesser og samarbeidspartnere skal gis mulighet til å komme med innspill før politisk behandling. Dette for å få en gjennomtenkt plan av god kvalitet og som er godt lokalt forankret.

## 3.2 Forankring

Besøksforvaltningen i Fulufjellets nasjonalparker skal sikre og ivareta verne- og kulturverdiene i nasjonalparkene i et langsiktig perspektiv. Innenfor denne rammen skal besøksforvaltningen gi gode opplevelser til de besøkende, bidra til lokal verdiskaping og øke forståelsen for verneverdiene i Fulufjellet.

For å nå hovedmålet er det i besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker konkretisert tre delmål for de tre elementene verneverdier, verdiskaping og besøkende.

Delmål	Strategiske grep
<p><b>VERNEVERDIER</b> Øke forståelsen for vernet og for verne- og kulturverdiene, blant lokalbefolkning og besøkende, og sikre at disse verdiene ikke blir påvirket negativt av besøkende.</p>	<p>1. Kanalisere besøkende, først og fremst til områder som kan tåle høyt besøkstrykk.</p> <p>2. Skape gode ambassadører for Fulufjellet gjennom å formidle kunnskap om natur- og kulturarv i verneområdene slik at flest mulig får en forståelse for, innsyn i og opplevelse av områdets kvaliteter.</p>
<p><b>VERDISKAPING</b> Øke antall besøkende som blir lenger i og i randsonen til Fulufjellet og bidra til å skape vekst og positiv utvikling for det lokale næringslivet.</p>	<p>1. Øke kunnskap om og synlighet av Fulufjellets nasjonalparker.</p> <p>2. Rolleavklaring og samordning i forhold til næringsliv generelt og reiseliv.</p> <p>3. Skape flere reiseanledninger til Fulufjellet, gjennom å informere og etablere/videreutvikle besøksmål/attraksjoner i fokusområdene/soneinndelingen.</p>

<p><b>BESØKENDE</b> Bidra til at de besøkende får en god totalopplevelse av oppholdet i randsonen og på turen i Fulufjellets nasjonalparker.</p>	<p>1. Sikre gode opplevelser for de besøkende gjennom høy kvalitet på tilretteleggingen og informasjonen på alle møtepunkter mellom besøkende og Fulufjellet.</p> <p>2. Utarbeide et felles budskap/ en felles merkevare for Fulufjellets nasjonalparker som løfter frem det spesielle med Fulufjellet.</p>
--	---

### Tiltak forankret i tiltaksplan til besøksstrategien

Tiltak er de konkrete innsatsene som følger hvert strategisk grep og som skal utføres for at de ulike målene nås. For å lykkes med besøksforvaltning i Fulufjellet vil dette kreve en aktiv forvaltning. Hvilke tiltak som skal settes inn hvor og når vil være i endring.

[Tiltaksplanen](#) ligger som et vedlegg til besøksstrategien og skal revideres hvert år, slik at gjennomførte tiltak tas ut og eventuelle nye kan settes inn. Dette gjøres i forbindelse med innmelding til Miljødirektoratet om behov for tiltaksmidler.

## 4 Skildring av dagens status

### 4.1 Oversikt over eksisterende skilt

Ved innfallsporten ved Storbekkåsen er det oppført kartplakat, temaplakater og henvisningsskilt etter ny mal. Ellers er det i dag utplassert få informasjonsplakater (etter eldre mal), samt diverse skilt/informasjonsstavler på ulike steder knyttet til Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat (rasteplasser, innfallsporter, parkeringsplasser o.l.). Informasjonsplakatene informerer generelt om verneverdier og naturforholdene i parken.

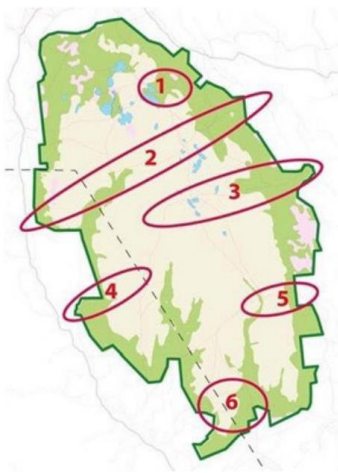
Det eksisterer per i dag ingen formelle trafikkskilt som viser adkomst til nasjonalparken. Det er behovet for oppdatert skiltmateriell i og i randsonen til Fulufjellet NP og Fregn NR.

### 4.2 Informasjonsstavler ved rasteplasser og knutepunkt

I dag er det kun oppført informasjonsplakater ved Storbekkåsen, Linnes og Girdalen. I forvaltningsplanen og besøksstrategien for Fulufjellet anbefales det at informasjonsplakater om Fulufjellet nasjonalpark også oppføres ved, Bråtafallet i Bergådalen, Ljørdalen sentrum, parkeringsplassen øst for Støa, Trysil sentrum (Innbygda) og på Naturum Fulufjellet.

Lokalitetene synes å være tilfredsstillende med tanke på tilgjengelighet og synlighet for de besøkende til verneområdene. Videre anbefales det å sette opp informasjonsplakater for Fregn naturreservat ved naturlige lokaliteter i tilknytning til naturreservatet.

## 4.3 Definerede innfallsporter og beskrivelse av relevante fokusområder



**Figur 2.** Illustrerer seks definerte fokusområdene (røde ringer) i og i randsona til Fulufjellet nasjonalpark.

### **Fokusområde 1 – Informasjonspunkt, Startpunkt og Utkikkspunkt:**

#### **Njupeskärsentrén – Rösjöstugorna Njupeskärsentrén**

Hovedinnfallsport for svenske delen av Fulufjellet, men også for hele Fulufjellet, uavhengig av grensen. Høyt besøkstrykk. Stedet har en høy grad av tilrettelegging, eksponering og informasjon om det helhetlige Fulufjellet. Njupeskärsentrén er et naturlig startpunkt for interessante besøksmål i den nordøstlige delen av Fulufjellet. Det eksisterer et vertskap på Naturum Fulufjället.

Målgrupper og egenskaper for området: Barnefamilier, personer med nedsatt funksjonsevne, lavterskeltilbud, men med mulighet for mer utfordring. Besøksenter for Hele Fulufjellet, undervisning, guidede turer, attraktive severdigheter.

### **Fokusområde 2 - Startpunkt: Brattfjellet – Bergådalsstugan – Brottbäcksstugan – Skärvallen**

Området har et interessant skogsmiljø med skogfaglige verneverdier og en interessant lokal bruks- og kulturhistorie som bør løftes frem. Det satses på lav eksponeringsgrad av området, enkel grad av tilrettelegging som merking av den gamle stien i Brattfjellet og

informasjon ved stistart. Området ligger godt til rette for vandring over riksgrensen fra Skåret via *Skjærvegen* mellom stedene *Brattfjellet – Bergådsstugan – Brottbäcksstugan – Skärvallen* med sine interessante kulturminner og kulturhistorie som bør kommuniseres på begge sider av grensen.

Målgrupper og egenskaper for området: Natur- og kulturinteresserte, undervisning/formidling, grensekryssing. Følelsen av villmark med lav grad av tilrettelegging.

#### **Fokusområde 4 – Informasjonspunkt og Startpunkt: Bråtafallet – Bergådalen – Slottet Bråtafallet**

Område med et lavterskeltilbud for de aller fleste da stedet ligger nær vei, har romslig med parkeringsmuligheter og en bred sti som er framkommelig med barnevogn, sykkel og trolig rullestol. For besøkende som ønsker en litt lengre tur, er det en sti litt lengre innover i Bergådalen som går til utpekte besøksmål som *Storfurua* og *Slottet*. Det vil bli åpnet opp for å opparbeide en natursti som et tilbud for de som nøyer seg med å oppleve nasjonalparken fra nasjonalparkgrensen. Tilretteleggingsgraden skal ikke være like stor som ved Storbekkåsen, men det skal likevel tilrettelegges for økt besøkstrykk til denne lokaliteten og nærliggende besøksmål.

Målgruppe og egenskaper: Barnefamilier, skoleklasser, undervisning/formidling, lavterskeltilbud, mulighet for mer utfordring og en lengre vandring opp i fjellet. Den som bare vil titte inn.

#### **Fokusområde 6 – Informasjonspunkt og Utkikkspunkt: Storbekkåsen – Björnholmsstugan Storbekkåsen**

Hovedinnfallsport for Fulufjellet på norsk side. Det er allerede etablert noe tilrettelegging på stedet med høy kvalitet. Lokaliteten har potensial for en kort vandring/rundtur med riksgrensen som besøksmål, og det foreligger et potensial i å tilrettelegge for vandring til Björnholmssättern/Björnholmsentrén med servering og overnattingsmulighet. Som innfallsport satses det på å legge til rette for mer besøk og økt ferdsel, god informasjon om besøksmål/ attraksjoner og verneverdier i det helhetlige Fulufjellet. Det åpnes opp for tyngre tilrettelegging i området som avbøtende tiltak for verneverdier lengre inn i verneområdene.

Målgruppe og egenskaper: Barnefamilier, flotte geologiske formasjoner. Lavterskeltilbud, grensekryssing, vandring til serveringshytte og overnatting, kort rundtur. Informasjon om hele Fulufjellet. Høy grad av tilrettelegging. Utkikkspunkt.



# 5 Skildring av tiltak

## GENERELT

Alle inngrep blir lett synlige og må gjøres med omtanke. Det bør brukes lokale materialer i størst mulig grad, både til møblering, revegetering og dekker. Den spesielle røde Trysilsandsteinen er et særegent trekk ved Fulufjellet og er et materiale som allerede er blitt benyttet i mye av infrastrukturen ved innfallsportene.

## DESIGNPROGRAM

Gjennom et forprosjekt, bestilt av Nasjonalparkstyret høsten 2022, ble det utarbeidet et designprogram for innfallsporter til Fulufjellet. Hensikten med designprogrammet er at det skal fungere som en oppskrift på ulike utfordringer i forhold til tilrettelegging, blant annet som forslag til oppgradering.

Ved å benytte en enhetlig materialbruk vil man oppnå en helhetlig tilpasning ved innfallsportene, både ved startpunkt og langs turveier og stier. Den gjennomgående tanken er at løsningene kan tilpasses på hvert enkelt sted og skal i størst mulig grad lages med lokale masser og materialer. Designmanualen inneholder tekst, foto og illustrasjoner som utfyller denne beskrivelsen.

- *Foreslått Designprogram for Fulufjellet nasjonalpark, vedlegg 1.*
- *Oversikt over skylttypen som er foreslått satt opp ved innfallsporter, vedlegg 2.*

## 5.1 Tiltak ved innfallsportene

Forslag til tiltak ved Storbekkåsen, Bråtafallet og Bergådalen er basert på anbefalinger fra forprosjekt for innfallsporter, utarbeidet av Dronninga Landskap høsten 2022.

### 5.1.1 Ved Storbekkåsen

Innfallsporten ved Storbekkåsen er godt etablert som innfallsport med ny gapahuk og rasteplass med bål, bord og benker. Her er det mye som er på plass, men det foreslås å gjøre noen justeringer og forslag til tiltak for å utbedre og videreutvikle situasjonen, samt for å styrke funksjonen som en tydelig og godt tilrettelagt innfallsport. Det er behov for bedre tilrettelegging for universell utforming og tydeligere skilting.

- *Foreslåtte tiltak skisseres under og vises i oversiktsplan, vedlegg 3.*

### ***Innfallsporten etableres ved parkeringen***

Det etableres tiltak for å begrense bilkjøring mellom p-plassen og gapahuk ved å sette opp en bom som kan åpnes med nøkkel. Dette bør gjennomføres for å gi besøkende en bedre opplevelse, særlig med tanke på de som bruker rullestol. Veggen tilpasses slik at den fungerer som UU-turveg frem til gapahuken. Mulighet for kjøring opp til gapahuken vurderes som en ulempe for turopplevelsen for den gruppen HC-parkeringen opprinnelig var tiltenkt for, samt for alle andre. Dette begrunnes med at en tilrettelagt og trygg turveg frem til et turmål som gapahuken er et enkelt og lett gjennomførbart tiltak som vil øke kvaliteten på turopplevelsen. Tiltaket her er derfor å fjerne kjøremuligheten ved å sette opp en bom, stramme opp veg og vegkryss slik at området blir mindre preget av vegene. En konsekvens av denne justeringen er at funksjonen HC-toalett flyttes til parkeringsplassen. Det er viktig å plassere skilt med piktogram som har riktig informasjon for å unngå misforståelser. Det er ekstra viktig å gi korrekt informasjon ved skilting akkurat her.

- **Forslag til endringer som har tilkommet: ikke etablere bomvei, men gjøre veien mindre fremkommelig ved å stramme opp vei og vegkryss, og revegetere i kantene.**

### ***Skilt***

Det er viktig å tydeliggjøre informasjonen gjennom å sikre at den er plassert på riktig sted i opplevelsen for de besøkende. Dagens løsning er noe mangelfull, særlig ved parkeringsplassen som er det første man møter. Det etableres derfor et nytt punkt med informasjonsskilt som inkluderer kart over området ved parkeringsplassen. Dette er et tiltak som vil gi de besøkende god orienteringsmulighet før de beveger seg inn i området.

### ***Parkering***

Den eksisterende parkeringsplassen utvides ved å etablere ny kantparkering videre langs vegen i «rundkjøringa».

### ***Nytt toalettbygg***

Planforslaget viser ny plassering av toalettbygg ved parkeringsplassen. Bygget vil ligge på «utsiden» av bommen slik at man slipper utfordringer med sperring av veistrekning når toalettet skal tømmes. Ny plassering vil fungere godt med tanke for god tilrettelegging for alle ved ankomst. Det legges opp til en løsning med tett tank og der tømmebil får lett tilgang. Det anbefales en løsning der toalettbygget får naturlig dagslys med vindu mot myra og åsen i bakgrunnen.

### ***Revegetering***

Planforslaget viser revegetering i området rundt gapahuken for å redusere omfang av grus slik at det fremstår som et tydeligere skille mot naturlig vegetasjon. Området rundt gapahuken revegeteres med lokale bunndekkende vegetasjon som har en naturlig tilhørighet til stedet. Dette kan gjøres ved å flytte hele veksttorver. Flytting av levende planter bør gjøres enten tidlig vår eller

høst, for best resultat. Kan være aktuelt å benytte vegetasjon fra det regulerte hyttefeltet ifm. at nye tomter graves opp.

Villstier fjernes gjennom revegetering. I dag går det en villsti bak gapahuken som det er viktig å fjerne for å unngå tråkk og videre spredning av uønskede stier. Det er mulig å etablere midlertidige skilt dersom dette viser seg nødvendig i en overgangsfase, men primært er det ønskelig å utbedre dette uten bruk av skilt.

### ***Utvidelse av universelt utformet natursti***

Fra parkeringsplassen og frem til gapahuken er strekningen allerede universelt utformet. Det anbefales å utbedre veien ved å tilføre stabilisert grus ved behov.

Dagens kjørevei omarbeides til natursti frem til gapahuken. Planforslaget viser mulig forlengelse av naturstien som en rundløype rundt myra og tilbake til parkeringsplassen. En slik forlengelse vil ta i bruk eksisterende stier i området og oppgradere disse slik at det blir en universelt utformet runde på ca. 3,5 km. Bredden på stien vil variere mellom 1,2 - 1,8 meter. 1,6 meter gjør det mulig å passere hverandre i bredden. Oppbygging av stien vil i størst mulig grad bestå av å gjenbruke stedlige masser. Naturstien etableres med et hvilepunkt ved noen flotte furuer.

### ***Hvilepunkt***

Et hvilepunkt i form av en benk kan enkelt lages med bruk av tilgjengelig lokal stein. Enkeltvis store steiner kan også fungere fint som et lite hvilepunkt for en til to personer. De kan gjerne plasseres som en liten utvidelse av stien i tilknytning til informasjonspunkt om naturverdi.

### ***Utbedring av rasteplass med gapahuk og bål plass***

- Tiltak for å heve kvaliteten på innpassingen av gapahuken er viktig for bedre tilgjengeligheten. Det foreslås å heve terrenget med stabilisert grus slik at betongsokkelen ligger i flukt med overkant dekke. Dette vil sikre mulighet for rullestol å komme helt frem til bordet i gapahuken.
- Planforslaget viser en rotert plassering av steinmøblene slik at de som sitter ved det lange bordet får bedre kontakt mot bålet og utsikten.
- Bålet er i dag plassert litt langt fra naturstein-kanten rundt. Det foreslås at bålet flyttes noe nærmere steinkanten slik at det både blir plass til løse kubbestoler eller steiner som ekstra sitteplasser, slik at flere får gleden av varmen fra bålet.
- Planforslaget viser mulighet for å etablere en ekstra bål plass som naturlig vil tilhøre den utvendige kroken ved gapahuken.
- Justert møblering vil gi plass til at flere turlag kan ta i bruk rasteplassen samtidig.

## 5.1.2 Parkeringsplass ved Markloken og Bråtafallet

I starten av Bergådalen er det i dag en parkeringsplass med utgangspunkt for tur til fossen Bråtafallet. Like ved parkeringsplassen ligger et lite tjern, Markloken. Det er behov for tilrettelegging av parkering samt oppgradering av informasjonsskilter for å gi bedre oversikt over stier og fasiliteter i området.

Det vil være av stor betydning å oppgradere den eksisterende stien til Bråtafallet slik at den blir universelt utformet. Denne oppgraderingen vil innebære behov for supplerende tiltak som følger opp en slik endring i bruken av området.

- *Foreslåtte tiltak skisseres under og vises i oversiktsplan, vedlegg 4.*

### **Parkeringsplass ved Markloken i Bergådalen**

- Parkeringsplass ved Markloken utbedres med informasjonsskilt som inneholder kart med merking av stier og severdigheter i området (eks. Bråtafallet, Storfurua og Slottet).
- Det kan etableres en rasteplass ved tjernet.
- Det tynnes i vegetasjonen for å gjøre området mer åpent tilgjengelig og synlig.
- Det etableres et nytt toalettbygg ved parkeringsplassen med tilsvarende løsning som foreslått ved Storbekkåsen. Den eksisterende utedoen langs stien kan vurderes å beholde, men oppgraderes slik at den er bedre tilpasset rullestol.

### **Bråtafallet: utbedring av natursti, gapahuk og utsiktspunkt**

- Utbedring av stien til universelt utformet frem til Bråtafallet. Dette vil fungere som en natursti med informasjonsposter (vippekilt). Stien utbedres ved å bearbeide stedlige masser i tillegg til å tilføre stabilisert grus.
- Opprusting av rasteplassen ved gapahuken. Planforslaget viser forslag til justert utforming av gapahuken og bålplassen slik at hele rasteplassen får en bedre kontakt og utsyn over fossefallet. En slik oppgradering vil redusere behovet for opphold og tråkk langs den sårbare kanten langs elveløpet.
- Forslaget innebærer å etablere en tydelig markering av stien langs ryggen som følger elveløpet for å begrense tråkk/slitasje på sårbare naturverdier langs kanten der det finns tydelige bølgeslagsmerker i berget.
- Det anbefales tiltak som kanalisere tråkk bort fra berget. Løsningen kan kanskje være et utsiktspunkt, men det er utfordrende å finne en god løsning som ikke er et stort inngrep. Det er viktig å evaluere selve plassering av et slikt punkt nøye ettersom hensikten er å verne og begrense tråkk uten store inngrep. Det må være en balanse i dette og det anbefales at muligheten for en liten utsiktsplattform utredes videre i neste fase (detaljplanlegging).
- Et viktig tiltak er å tynne i vegetasjonen for å gjøre området mer åpent og synlig, spesielt mellom gapahuken/bålplassen og fossen. Det antas at dersom det opparbeides et godt sted med fin utsikt og god tilgjengelighet vil dette kunne

redusere behovet for å oppholde seg og tråkke langs den sårbare kanten langs elva.

### 5.1.3 Bergådalen – startpunkt for tur Slottet og storfurua

- Eksisterende parkeringsplass opparbeides og utvides med nytt informasjonspunkt og anvisningsskilt.
  - Utbedring, eventuelt ny gangbru over Bergåa.
  - Etablering av bru over Nordre Bjønnåsbekken for bedre bekkekryssing og tilgjengelighet.
- *Foreslåtte tiltak vises i oversiktsplan, vedlegg 5.*

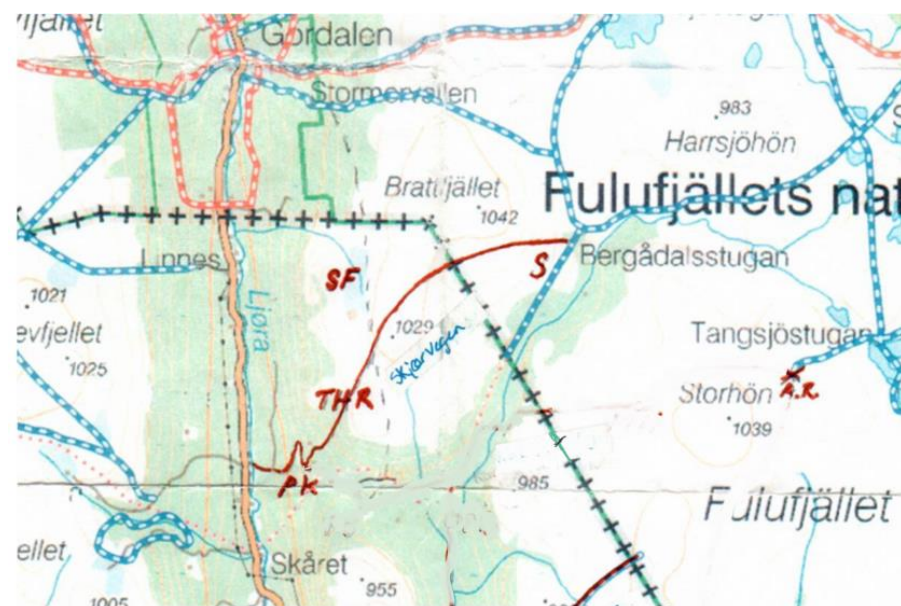
### 5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret

Som et ledd i oppfølging av den felles besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker, er det foreslått å reetablere/"friske opp" og diskret merke og skilte en grensekryssende sti som ligger innenfor fokusområde 2 i besøksstrategien. Skjærvegen ligger godt til rette for vandringer over riksgrensen. En tenker seg her svært enkel tilrettelegging, gjennom rydding og merking av Skjærvegen som i utgangspunktet følge en gammel led fra Skåretgrenda videre opp i Brattfjellet og via Fulufjellets nasjonalparker til setra Skärvallen i Sverige. Det kan bli aktuelt å sette opp noen få enkle infoposter (vippeskilt) langs leden. Det har allerede blitt anlagt to enkle parkeringsplasser langs Fregnsetervegen for å dekke behovet for de som tar seg inn i nasjonalparken i nord.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har fått henvendelser fra en lokal aktør som har et ønske om å etablere et formidlingspunkt i tilknytning til en kulturminnelokalitet i nærheten av Fregn naturreservat, ved Villa Fregn i Skåret i Ljørdalen. Det er bl.a. planer om å etablere en parkeringsplass og informasjonspunkt i tilknytning til noen fangstgroper. Det kan være aktuelt å se dette i sammengeng med informasjonspunkt om Fulufjellet og Fregn, og startpunkt for stivandring langs Skjærvegen. Det er naturlig at disse momentene avklares videre i en prosjektplan for området.



**Figur 3.** Kartskisse med utsnitt over Skjærvegen på norsk (rød stiplet linje ved Brattfjellhammaren) og svensk side (omtrentlig plassering angitt med gul stiplet linje).



**Figur 4.** Illustrasjon som viser Skjærvegen, fra Skåretgrensa (vest for PK) til Bergådsstugan (ved S).

I forbindelse med etablering av startpunkt og stitilrettelegging ved Skjærvegen vil det bli behov for oppføring av diverse skilt som bør utredes i en mulighetsstudie.

## **5.2 Informasjonstavler ved naturlige knutepunkt og rasteplasser**

### **5.2.1 Naturum Fulufjället**

Njupeskärsentrén er hovedinnfallsport til Fulufjället nationalpark og den består blant annet av besøkssenteret Naturum Fulufjället der det finnes vertskap til å ta imot besøkende. I 2022 hadde innfallsporten ca. 110.000 besøkende, og forvaltningen har til tider utfordringer med å håndtere det høye besøkstrykket. Siden det i besøksstrategien er uttalt at Naturum Fulufjället skal være et besøkssenter for hele Fulufjellet, vil det være viktig å jobbe frem en god strategi og plan for hvordan dette skal gjøres. Det er naturlig at dette arbeidet blir jobbet frem gjennom en egen prosjektplan, og at problemstillinger knyttet til utfordringer med det høye besøkstrykket på svensk side blir nøye vurdert opp imot markedsføring, kommunikasjon og kanalisering av ferdsel til norsk side av Fulufjellet, som per i dag ikke er rustet til å håndtere et høyt besøkstrykk.

### **5.2.2 Innbygda i Trysil og Ljørdalen**

Forvaltningsknutepunktet til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet ligger i Innbygda, og det er videre naturlig at det oppføres informasjon om Fulufjellets nasjonalparker sentralt i Innbygda. Trysilfjellet med over 900.000 gjestedøgn i året ligger ca. 45 min fra Ljørdalen og Fulufjellet. Det vil derfor være viktig å ha en god strategi og plan for hvor og hva som kommuniseres om Fulufjellet nasjonalpark i et tettsted som Innbygda, dette for å styre og kanalisere ferdsel til ønskede innfallsporter. Det er videre naturlig å sette opp informasjon om Fulufjellets nasjonalparker på et egnet sted sentralt i Ljørdalen. Det vil være nødvendig at dette arbeidet blir jobbet frem i en videre prosjektplan for å se på aktuelle lokaliteter.

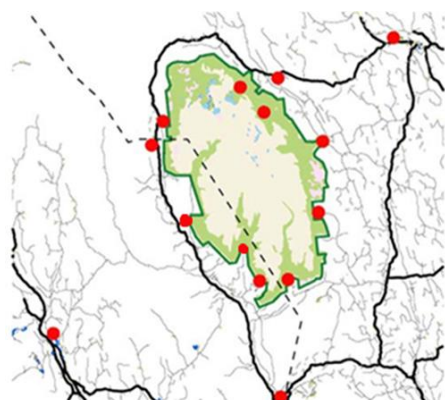
### **5.2.3 Rasteplasser ved Linnes og Støa og Girdalen**

Det settes opp informasjonsplakater om Fulufjellet nasjonalpark med kart på rasteplassen sør for Linnes (gnr./bnr. 10/8/0/0) og parkeringsplassen øst for Støa (9/8/0/0), samt på et egnet sted i Girdalen jf. forvaltningsplan og besøksstrategi.



**Figur 5.** Illustrasjon med ønsket plassering av nye informasjonstavler (grønt symbol).

Lokalitetene synes å være tilfredsstillende med tanke på tilgjengelighet og synlighet for de besøkende til verneområdene. Videre anbefales det å sette opp informasjonsplakater for Fregn naturreservat ved naturlige lokaliteter i tilknytning til naturreservatet.



**Figur 6.** Oversikt over plan for oppsetting av informasjonsplakater rundt Fulufjellet. Denne planen konsentrerer seg om de røde punktene på norsk side av grensen.

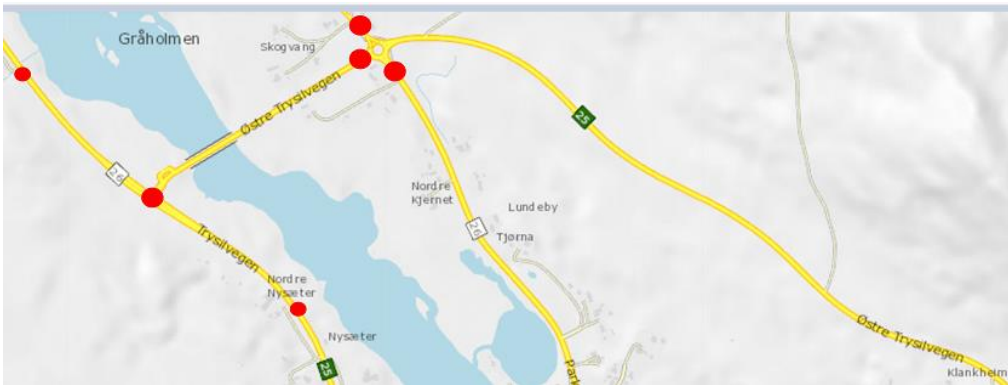
### 5.3 Trafikkskilt/vegviserskilt

Under følger en liste over ønsket plassering av og behov for skilting til Fulufjellet nasjonalpark ved veg:

- Kryss Rv 25 Trysilvegen / Fv 26 ved Nybergsynd

Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring i begge retninger.





**Figur 7.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Rv 25 Østre Trysilvegen / Fv 2170 ved Støa

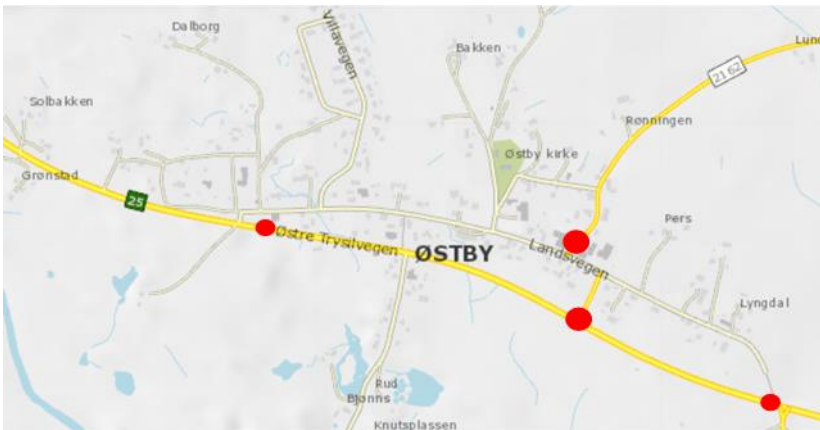
Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring i begge retninger. Bytte ut eksisterende informasjonstavle ved rasteplass.



**Figur 8.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark og informasjonstavle (grønt symbol).

- Kryss Rv 25 Østre Trysilvegen / Landsvegen / Fv 2162 ved Østby

Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset Rv 25 / Landsvegen / Fv 2162 (to vegkryss), pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Rv 25 i begge retninger.



**Figur 9.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Fv 26 Trysilvegen / Fv 2172 Storvegen i Innbygda

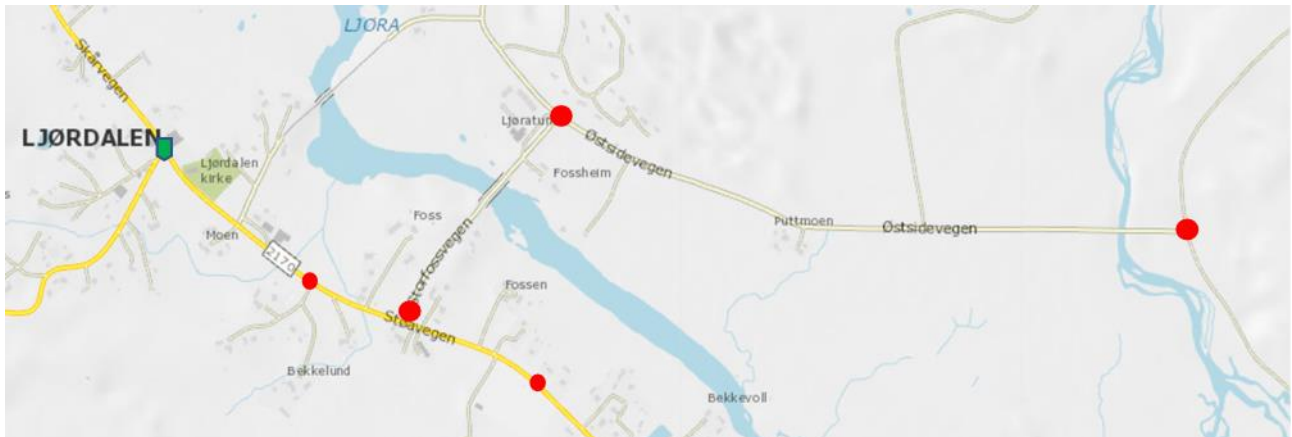
Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkryssene, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 26 i begge retninger. Informasjonstavle på et egnet sted i sentrum.



**Figur 10.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Fv 2170 / Storfossvegen / Østsidevegen ved Ljørdalen sentrum

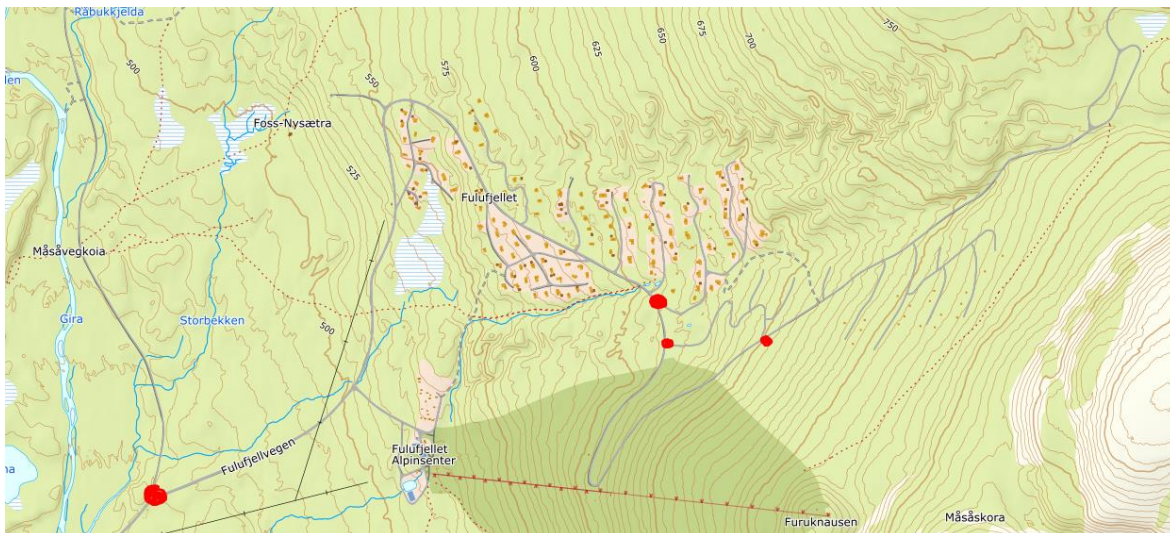
Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkryssene, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 2170 i begge retninger.



**Figur 11.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark og informasjonstavle på et egnet sted i Ljørdalen sentrum (grønt symbol).

- Kryss internvegnettet fra Østsidevegen opp til innfallsporten ved Storbekås

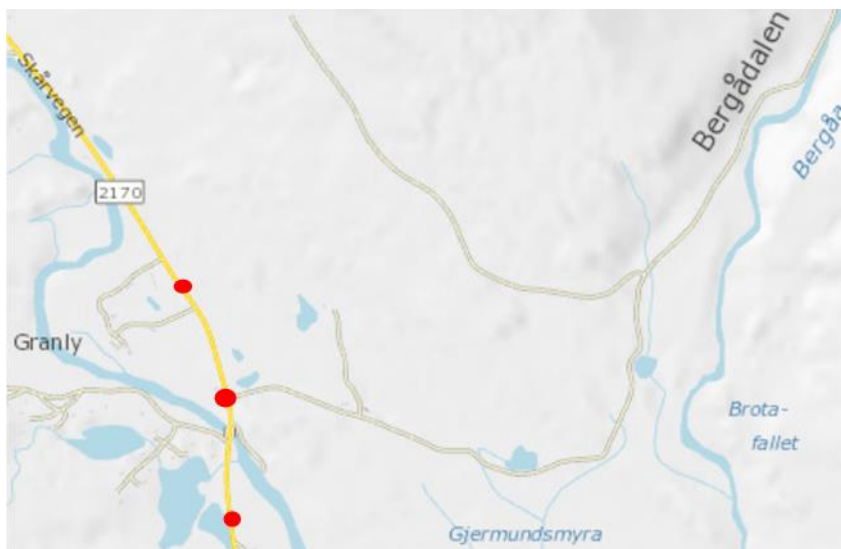
Det er behov for vegviserskilt på flere steder. Det finnes et eksisterende skilt ved det ene krysset, men dette er lite synlig og ikke oppdatert i henhold til ny designmanual og må derfor byttes ut.



**Figur 12.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker).

- Innkjøring til innfallsporten ved Bråtafallet/Bergådalen

Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 2170 Skårvegen i begge retninger.



**Figur 13.** Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med piktogram (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

\* Oversikten over viser ikke prioritert rekkefølge for oppsetting av nye informasjonstavler. Vurderinger av dette gjøres fortløpende og i samråd med styret.

## 6 Annen merking

### 6.1 Verneskilt og grensemerking

Verneskilt (til en viss grad også grensemerking) er viktige for informasjon til besøkende, men de er ikke en del av merkevarearbeidet.

Verneskilt og eventuelle underskilt er likevel en integrert del av informasjon og formidling til de som besøker verneområder. Ved planlegging av skilting under merkevaren bør du se disse i sammenheng med plasseringen av verneskiltene og særlig der det settes opp underskilt som opplyser om restriksjoner som gjelder for området.

Verneskiltene består av navnet på verneområdet og verneform (nasjonalpark, naturrestat, landskapsvernområde etc.).

Underskiltene er gjerne piktogrammer, men av og til med forklarende tekst i tillegg. Underskiltene skal ikke ha mer tekst, bilder eller på noen annen måte formidle ytterligere informasjon om områdene.

Det er viktig å skille disse skiltene fra merkevareskiltene, men samtidig se de i sammenheng

## 6.2 Stimerking

Stimerking i Norge skal følge [Merkehåndboka](#). Den er godt etablert, både nasjonalt og internasjonalt, og tilbyr et godt system med informasjon til turgåeren. Det er mange som har lyst til å ha logo på egne stier, men det er brukeren som står i sentrum, og Merkevarehåndboka tilbyr et godt og gjennomarbeidet system, som vi skal benytte.

# 7 Informasjonsbehov

Skilt ved innfallsporter skal dekke de besøkendes behov for informasjon om nasjonalparken, historie, natur og andre relevante temaer. I tillegg kan det være behov for annen type skilting eller informasjon fra andre aktører i området – som for eksempel kommunen, grunneiere og/eller frivillige organisasjoner. Her vil det bli viktig å skille mellom skiltmateriellet utarbeidet i regi av Nasjonalparkstyret for Fulufjellet og andre aktørers informasjonsmaterieell. Dette vil blant annet tydeliggjøres ved at materialet utarbeidet i regi av forvaltningsmyndigheten for verneområdet må følge designmanualen for Norges nasjonalparker.

Hvilke temaer som skal løftes frem i på informasjonsplakatene rundt Fulufjellet vil ikke bli beskrevet i detaljnivå i denne planen, men følgende temaer vil være naturlige å trekke frem:

- Fulufjellets nasjonalparker (verneformål og vernebestemmelser)
- Fregn naturreservat (verneformål og vernebestemmelser)
- Dyre- og planteliv
- Geologi
- Kulturhistorie
- Turmål
- Vannmiljø
- Bjørn og hvordan å forholde seg til dem
- Grensekryssende stier og deres historie
- Varder og andre kulturminner
- Geologi
- Ferdseksråd

## 8 Fremdriftsplan

Fremdriftsplanen er tentativ og skisserer en milepælsplan for planlegging og gjennomføring av infrastrukturtiltak som skal gjennomføres på innfallsporter og viktige infopunkter, men utgangspunkt i plan for skilt og innfallsporter for Fulufjellet nasjonalpark.

### Fase I

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Utarbeide utkast til plan for skilt og innfallsporter	Januar / februar 2023	Nasjonalparkforvalter
Høring av planutkast.	Mars - april 2023	Nasjonalparkforvalter
Varsle / innhente samtykke fra grunneier for gjennomføring av en enkelte tiltak.	Mars / april 2023	
Møte med RU om planutkast.	27. Mars 2023	Nasjonalparkstyret
Lokalt infomøte om planutkast – lokal medvirkning.	13. april 2023	
Justeringer i plan etter høringsinnspill og behandling i NP-styret	17. April 2023	Nasjonalparkforvalter/ Nasjonalparkstyret
Innhente nødvendige tillatelser fra skiltmyndighet og vegeiere.	Mai/juni 2023	Nasjonalparkforvalter
Innhente tilbud på detaljerte planer for tiltak ved Storbekkåsen og Bråtafallet.	April/mai 2023	Nasjonalparkforvalter
Gjennomføring av enkelte tiltak i tråd med vedtatt plan for skilt og innfallsporter, og i tråd med gitte tillatelser.	2023 / 2024	Nasjonalparkforvalter.
Utarbeide aktuelle prosjektplaner forankret i plandokument.	2023 / 2024	Nasjonalparkforvalter.

### Fase II

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Detaljprosjekt – Utarbeiding av byggetegninger og	2023	Konsulent. Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift. Politisk

anbudsdokumenter for større tiltak ved Storbekkåsen og Bråtafallet.		behandling i Nasjonalparkstyret og kvalitetssikring av Miljødirektoratet
---	--	--

#### Fase IV

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Anleggsfase	2024 / 2025	Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift.

## Vedlegg

- 1 Foreslått Designprogram for Fulufjellet nasjonalpark.
- 2 Oversikt over skilttyper som er foreslått satt opp ved innfallsporter.
- 3 Oversiktsplan ved Storbekkåsen.
- 4 Oversiktsplan for Bråtafallet-området.
- 5 Oversiktsplan for startpunkt Bergådalen – Storfurua – Slottet.





## Samlet oversikt over høringsuttalelser til Plan for skilt og innfallsporter rundt Fulufjellet NP og Fregn NR

### 1. Søgarn Eiendom AS

Vedr Videreutvikling og opparbeiding av innfallsporter, så savner jeg at grenda Skåret ikke er omtalt som et aktuelt område.

Grenda Skåret 18 km nord for Ljørdalen sentrum, var og er sentrum i den nordlige delen av dalen. Egen skole fram til 1954, landhandel, telefonsentral, forsamlingshus, skytterbane og tollstasjon i tillegg til flere gårdsbruk.

Aktiviteten i grenda fra 1700-tallet og fram til i dag, har medført veier, stier, tråkk og far i alle himmelretninger. Mange går østover inn i nasjonalparken, mens de fleste går i annen retning, dvs. nord, sør og vest. Fregn turlag har merket og skiltet mange av stiene, og flere er på vei. Det er de siste par årene investert 7-8 mill kroner i overnatting- og servering (Villa Fregn), som retter seg mot naturbasert turisme. Ytterligere investering i samme størrelsesorden blir gjort inneværende år for å øke kapasiteten på å ta imot overnattingsgjester.

Villa Fregn vil være et naturlig sted å gi informasjon til besøkende som ønsker seg til nasjonalparken. Her finnes parkering, bespisning, guider, overnatting av forskjellig standard, sommer- og vinteraktiviteter mm. I og med at Villa Fregn er betjent 7 dager i uken, har man her mulighet for å rådgi besøkende om hvilke merkede stier som finnes i området. Dvs. at man har mulighet til å styre trafikken til andre steder for å unngå for stor belastning inne i nasjonalparken. Det vil bli et løft for Fulufjellet nasjonalpark viss man tilrettelegger for et informasjonsenter ved Villa Fregn. Her kan man sette på seg turskoene på trappa og vandre rett ut i stinettet som utgår fra grenda.

Til slutt vil jeg peke på viktigheten av og gevinsten det er ved å benytte de ressursene man har, der hvor man kan få best effekt av de. Og det tror jeg man får ved å utnytte og spille på lag med aktører som har naturbasert turisme som levevei, og som kan gi gjestene den gode opplevelsen det skal være å besøke unike Fulufjellet nasjonalpark / Fregn naturreservat.

### Forvalters merknader:

Omtale av grenda Skåret som aktuell innfallsport for Fulufjellet NP er etter forvalters vurdering godt nok beskrevet i kap. 5.1 Tiltak ved innfallsporter, underkap. 5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret, der det bl.a. står følgende:

*«Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har fått henvendelser fra en lokal aktør som har et ønske om å etablere et formidlingspunkt i tilknytning til en kulturminnelokalitet i nærheten av Fregn naturreservat, ved Villa Fregn i Skåret i Ljørdalen. Det er bl.a. planer om å etablere en parkeringsplass og informasjonspunkt i tilknytning til noen fangstgroper. Det kan være aktuelt å se dette i sammengeng med informasjonspunkt om Fulufjellet og Fregn, og startpunkt for stivandring langs Skjærvegen. Det er naturlig at disse momentene avklares videre i en prosjektplan for området.»*

Forvalter kan videre presisere at et startpunkt er definert som en type innfallsport som har formål om å være et tilbud for besøkende som skal legge ut på vandring i nasjonalparken. Startpunkter etableres ofte i tilknytning til etablerte turstier som er identifisert som prioriterte i besøksstrategien til verneområdet, og Skjærvegen, med utgangspunkt i grenda Skåret, er en prioritert sti i Fulufjellets besøksstrategi.

Det vil bli utarbeidet en mer konkret prosjektplan for startpunktet i Skåret, og relevante aktører og brukerinteresser vil da bli involvert for å sikre gode prosesser og videre lokal forankring.

De andre innspillene tas til orientering.

## 2. Statens vegvesen

Vi viser til høring av utkast; Plan for skilt og innfallsporter for Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat). Planen inneholder forslag til informasjonsskilt/tavler etc. ved innfallsporter og stier. Den viser også til N300 Trafikkskilt og bruk av normerte offentlige skilt, som bl.a. skilt 640.30 Naturvernområde. Det er videre lagt ved kartskisser med punkter for ønsket plassering for visning til Fulufjellet nasjonalpark. Figur 3, 5 – 13.

### Fremdrift

Statens vegvesen har ikke vurdert disse punktene som en søknad i denne fasen. Vi ser av fremdriftsplanen at aktiviteten Justering av plan etter høringsinnspill, gå rett over i Innhente tilbud og Gjennomføring. Vi gjør oppmerksom på at oppsetting av skilt på offentlig veg er søknadspliktig, og at behandlingstiden for slike søknader kan ta noe tid.

### Søknadsplikt og skiltvedtak

Nasjonalparkstyret må sende egen søknad for oppsetting av skilt og bruk av symboler etc. på offentlig veg. Søknad sendes til skiltmyndigheten (Statens vegvesen) og vegeier; fylkeskommunen for fylkesveg og Statens vegvesen for riksveg. Søknad som gjelder oppsetting på fylkesveg, skal først sendes til fylkeskommunen for behandling og ev. godkjenning. Statens vegvesen kan gjerne stå på kopi. Dersom søknaden gjelder bare riksveg, sendes søknaden direkte til Statens vegvesen. Skiltmyndigheten skal ha fattet vedtak om oppsetting, før videre iverksetting kan utføres.

Figur 3 viser til serviceskilt til Villa Fregn. Vi gjør oppmerksom på at dette også er søknadspliktig. Søknaden må inneholde dokumentasjon på at krav for bruk av ønsket symboler er oppfylt, jf. N300.

Vi benytter anledningen til å minne om at prinsippet for offentlig vegvisning, som er at trafikantene først skal følge geografisk (gul/blå stedsnavn) visning. Deretter kan andre skilt som service- eller virksomhetsvisning og ev. severdighet, settes opp etter vurdering av de lokale forholdene for hvert enkelt skiltpunkt.

Vi forutsetter at private informasjonsskilt, portaler, tavler og lignende, plasseres slik at de ikke er rettet mot trafikanter på offentlig veg.

### **Forvalters merknader og anbefalinger til styret:**

SVV og Innlandet fylkeskommune er vegeier ved flere av vegene som planen for skilt og innfallsporter viser til. I tillegg er SVV skiltmyndighet. Det vil derfor være viktig at nasjonalparkstyret har et godt samarbeid med disse og innhenter de nødvendige tillatelser ved utføring av tiltak ved innfallsporter og skilting og informasjonstiltak langs de aktuelle vegene. Forvalter anbefaler styret å revidere fremdriftsplanen noe og legge til at det skal innhentes tillatelse fra vegeier og skiltmyndighet for tiltak langs veg før oppsetting av skilt og tavler. Serviceskiltet på figur 3 i skiltplanen, som SVV viser til, er kun satt inn i kartet for å illustrere hvor boutiquehotellet Villa Fregn er lokalisert ift.

Skjærvegen. Det er ikke nasjonalparkstyrets ansvar å sette opp slike serviceskilt til enkeltbedrifter, og det er heller ikke skissert som et tiltak i plan for skilt og innfallsporterter rundt Fulufjellet.

De andre innspillene tas til orientering.



Arkivsaksnummer: 2022/11125-9

Saksbehandler: Henriette Othilie Bøe Kildahl

Dato: 12.04.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	9/2023	17.04.2023

## Fulufjellet NP og Fregn NR - Fordeling av tiltaksmidler for 2023

### Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet slutter seg til fordeling av tildelte tiltaksmidler for 2023, i henhold til forslag i saksframlegg.

--- slutt på innstilling ---

### Dokumenter i saken

ESS – Miljødirektoratets søknadssystem for tiltaksmidler til nasjonalparker og verneområder.

### Saksopplysninger

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet søkte om tildeling av tiltaksmidler innen fristen den 10. januar 2023. De omsøkte prosjektene var i samsvar med prosjekter som ble prioritert gjennom tiltaksplaner for Fulufjellet, denne ble vedtatt av nasjonalparkstyret på sitt møte den 07.12.2022. Nasjonalparkstyret søkte om totalt 570.000 kr i tiltaksmidler og ble tildelt 500.000 kr til tiltak. Det må derfor prioriteres hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2023.

Prioritering	Tiltak	Søknadsbeløp	Forslag tildeling
1	Detaljert plan for innfallsporter*	200 000	170 000
2	Innkjøp og oppføring av informasjonsskilt i hht. skiltplan.	150 000	100 000
3	Stiforsterkningstiltak.	100 000	80 000
4	Utarbeide stedegen informasjon**	80 000	80 000
5	Layout og produsjon av infoplakater og vippeskilt**	40 000	70 000
	<b>Totalt</b>	<b>570 000</b>	<b>500 000</b>

\*detaljprosjektering ved Storbekkåsen og Bråtafallet (gapahuk og utemøbler, utedoer).

\*\*vi har fått et konkret tilbud på natursti med utarbeidelse av stedegen informasjon, oversetting til engelsk, befaring, illustrasjoner, layout, utskriftklare filer til vippeskilt og startskilt. I tillegg kommer kostnader med trykking av skilt, oppsetting av skiltstativ, innkjøp og oppsetting av illatallasjoner i tilknytning til naturstien f.eks. treutskjærte dyr.



Arkivsaksnummer: 2023/1802-3

Saksbehandler: Henriette Othilie Bøe Kildahl

Dato: 12.04.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	10/2023	17.04.2023

## Nasjonalparkstyret for Fulufjellet - Årsrapport for 2022

### Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet tar *Årsrapport for 2022* til etterretning.

--- slutt på innstilling ---

### Dokumenter i saken

Årsrapport for 2022 (legges frem for styret under styremøtet 17. april 2023).

### Saksopplysninger

Årsrapporten viser aktiviteten og prioriterte prosjekter som har vært gjennomført i løpet av året i regi av Nasjonalparkstyret for Fulufjellet. Årsrapporten er utarbeidet i henhold til malen for tidligere år, men er nå mer konkretisert med beskrivelse av flere prosjekter og besøksstatistikk. Etter godkjenning, vil årsrapporten publiseres på styrets hjemmeside. Medlemmer av rådgivende utvalg og andre relevante aktører vil få tilsendt årsrapporten.

**ST 11/2023 Referatsaker**

**From:** Kent Ove Moren[kentmoren@yahoo.no]  
**Sent:** 22.02.2023 12:51:30  
**To:** Bøe Kildahl, Henriette Othilie[henriette.kildahl@statsforvalteren.no]  
**Subject:** Manglende rapportering for elgjakta 2022 i Fulufjellet nasjonalpark Hei,

Beklager, dette er gått i glemmeboka.

Vi har ikke hatt uttransport av elg som har berørt nasjonalparken i 2022.

Mvh  
Kent Ove Moreb

Sendt fra min iPhone

22. feb. 2023 kl. 08:54 skrev Bøe Kildahl, Henriette Othilie  
<henriette.kildahl@statsforvalteren.no>:

Hei,

Viser til dispensasjon gitt 14.09.2020 for perioden 2020-2023 til å benytte tohjulsstraktor påmontert belter ved uttransportering av felt elg på Bergåneset jaktfelt i Fulufjellet nasjonalpark. Vil minne om vilkåret om rapportering som er knyttet til dispensasjonen og at frist for innsending av rapport til Nasjonalparkstryet er satt til 10. januar hvert år tillatelsen er gyldig. Vi kan ikke se å ha mottatt rapport fra Bergåneset jaktfelt for jakta 2022 og ber dere derfor om å ettersende dette til undertegnede.

Med vennlig hilsen  
**Henriette Othilie Bøe Kildahl**  
nasjonalparkforvalter

<image001.png>

Telefon: 62 55 11 87  
E-post: [hotbk@statsforvalteren.no](mailto:hotbk@statsforvalteren.no)  
Web: <https://nasjonalparkstyre.no/fulufjellet>  
<https://fulufjelletnasjonalpark.no/>





Representanter i Rådgivende utvalg

---

**Saksbehandler** Henriette Othilie Bøe Kildahl

**Vår ref.** 2022/924 432.0

**Deres ref.**

**Dato** 30.03.2023

## **Fulufjellet NP - Referat fra møte i Rådgivende utvalg 27. mars 2023**

Mandag 27. mars 2023 kl. 13-15, Gammelskula i Innbygda, Trysil.

### Oppmøte:

Magnus Enger – Ljørdalen Jakt- og fiskeforening (LJFF)  
Per Guttorm Skaaret – Villa Fregn  
Bart Claeys – Villa Fregn  
Ole Petter Blestad – Birdlife Trysil  
Jonny Holmstrøm – Ljørdalen Utmarkslag  
Cindy Foss Floden – Fulufjellet AS  
Trym Holt Rudshaug – Norske Parker  
Ansgar Johannessen – Statskog SF  
Øivind Løken – Trysil kommune  
Erik Sletten – styreleder i Nasjonalparkstyret for Fulufjellet (møteleder)  
Henriette Bøe Kildahl – nasjonalparkforvalter (referent)

### **1. Velkommen og åpning av møtet**

Styreleder Erik Sletten åpnet møte og hadde en kort innledning om styret og hva slags rolle nasjonalparkstyret har som forvaltningsmyndighet for Fulufjellet og Fregn. Styreleder orienterte kort om RU sitt mandat og ba de fremmøtte om å være aktive gjennom innspill/kommentarer under møtet.

### **2. Hva har skjedd siden sist?**

Nasjonalparkforvalter informerte om hvilke planer og aktiviteter forvaltningen har jobbet med siden sist møte i RU. Det ble også orientert om den økonomiske situasjonen på svensk side der det nå er blitt store kutt i budsjettene til forvaltning av verneområder i Sverige. Svenske Fulufjellet har også stort besøkstrykk til Naturum Fulufjället med 110.000 besøkende i 2022. Dette er en situasjon som vi på norsk side må være klar over og være bevisst ift. hvordan man kommuniserer og markedsfører besøksmål og hvor/hvordan man skal tilrettelegger ved våre utpekte innfallsporter.

Følgende hovedaktiviteter er blitt jobbet med i NP-styret siden sist møte med RU:

- Lansering av ny besøksrettet hjemmeside for Fulufjellet nasjonalpark.
- Plan for skilt og innfallsportert: forvalter gjennomgikk planen under møtet (se vedlagt presentasjon). Forvalter oppfordret representanter i RU om å sende inn skriftlig innspill til planen før høringsfristen den 5. april, slik at innspillene kan vurderes før planen skal opp til behandling i nasjonalparkstyret den 17. april.



- Prosjektplan for stitilrettelegging i Bergådalen – Storfurua og Slottet: forvalter gikk igjennom planen og ba RU om å sende skriftlige innspill til denne så fort som mulig slik at innspillene kan vurderes før planen skal opp til behandling i nasjonalparkstyret den 17. april.

### **3. Tildeling av midler og aktuelle planer for 2023.**

Nasjonalparkforvalter orienterte om tildelingen av midler fra Miljødirektoratet til NP-styret for 2023. Videre ble det fremvist en liste over aktuelle tiltak som kan være aktuelle å gjennomføre i 2023, men at dette vil bli avklart under førstkommende styremøte. Se vedlagt presentasjon.

Forvalter luftet ideen om, og på sikt, etablere en forsøksordning for bålved ved innfallsportene Storbekksåsen og Bråtafallet, der nasjonalparkforvaltningen står for kostnadene med et vedskjul og tilhørende vedutstyr, mens andre lokale ressurser kunne holdt med ved og fått penger for veden gjennom en Vipps-ordning. En annen løsning kan være å sette opp vedreis, sagkrakk og hoggestabbe og at det legges til rette for at besøkende selv kan sage og kløyve sin egen ved.

#### Kommentarer:

- Ljørdalen JFF foreslo at det lokale vedfirmaet «Storbekk ved» kunne være en aktuell tilbyder av ved.

### **4. Runde rundt bordet – Innspill og spørsmål fra RU til styret og forvaltninga.**

Det ble lagt opp til å ta en runde rundt bordet for at RU kunne komme med innspill og spørsmål til styret og forvaltninga. Forvalter utfordret møtedeltakerne om å komme med tilbakemeldinger på hvordan deres organisasjon så på forvaltninga av Fulufjellet NP, sett fra sitt ståsted/fagfelt.

#### Kommentarer:

RU ga uttrykk for at de synes Fulufjellet NP forvaltes på en god måte. Ellers ingen andre kommentarer eller innspill.

Med hilsen

Henriette Othilie Bøe Kildahl  
nasjonalparkforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.



«MOTTAKERNAVN»  
«ADRESSE»  
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Henriette Othilie Bøe Kildahl

Vår ref. 2023/938

Deres ref. «REF»

Dato 15.03.2023

## Varsel om skjøtselstiltak i Bergådalen og samtykke fra grunneiere - Fulufjellet nasjonalpark

Viser til telefonsamtaler med flere grunneiere og etterkommere av hjemmelshavere på gnr./bnr. 9/348, 9/121, 9/427 og 9/121 i Bergådalen i Ljørdalen, Trysil kommune. Nasjonalparkstyret for Fulufjellet varsler med dette om at det planlegges for gjennomføring av skjøtselstiltak som berører overnevnte eiendommer. Skjøtselstiltakene er knyttet til kanalisering av ferdsel langs stiene som går til besøksmålene *Slottet (1047 moh.)*, Fulufjellets høyeste punkt og *Storfurua*. Skjøtselstiltakene består av kanalisering og merking av ferdselsårer, omlegging av deler av stinettet og klopping for å motvirke terrengslitasje. Oppstart på arbeidet er planlagt sommeren/høsten 2023.

Naturmangfoldloven (§ 47) åpner opp for at forvaltningsmyndigheten av et verneområde kan gjennomføre skjøtsel for å opprettholde eller oppnå den naturtilstanden som er formålet med vernet. Kanalisering av ferdsel er nevnt som eksempler på *skjøtselstiltak* som kan iverksettes av forvaltningsmyndigheten. Dersom skjøtselstiltaket berører privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eierne eller rettighetshaverne så vidt mulig varsles på forhånd.

Videre søker Nasjonalparkstyret for Fulufjellet om samtykke fra rette hjemmelshavere og rettighetshavere av gnr./bnr. 9/348 til etablering av gangbru over *Nordre Bjønnåsbekken* for å motvirke slitasje langs elvebredden og for å kanalisert ferdsel på en god måte. Dette er tiltak som er i tråd med forvaltningsplan og besøksstrategi for Fulufjellet NP.

Nasjonalparkforvalter har innhentet informasjon om eiere på overnevnte eiendommer og blitt gjort kjent med at flere av de tinglyste eierne er døde. Forvalter har imidlertid muntlig varslet de fleste grunneiere med størst andel i teigene, og har samtidig orientert flere etterkommere av hjemmelshavere på de to eiendommene. Nasjonalparkforvalter har foreløpig ikke registrerte noen negative tilbakemeldinger til de foreslåtte tiltakene, jf. samtalene vi har hatt i januar 2023.

*Hvis vi ikke hører noe innen 15. april 2023 så anser vi det som et samtykke fra grunneiere og rettighetshavere til å gjennomføre tiltakene.*

### Om Fulufjellet nasjonalpark

Fulufjellet nasjonalpark ble vernet i 2012 med formål å bevare et stort naturområde som inneholder særegne, representative økosystem som er uten tyngre naturinngrep, herunder artsfattig fjellvegetasjon og artsrik barskog. Nasjonalparkstyret for Fulufjellet er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken. Mer om verneformålet kan leses i verneforskriften (<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2012-04-27-365?q=Fulufjellet%20nasjonalpark>).

### Bakgrunn for skjøtselstiltak

I 2017 ble det på oppdrag fra Nasjonalparkstyret for Fulufjellet gjennomført en sårbarhetsvurdering av vegetasjon langs utvalgte stier i Fulufjellet nasjonalpark for å få mer kunnskap om status for ferdselsårene innenfor nasjonalparken, og forslag til tiltak for å unngå, på en best mulig måte,



utfordringer med slitasje på stier og vegetasjonen rundt. I 2022 ble det utarbeidet en rapport for restaurering og forsterkning av stier i Fulufjellet nasjonalpark, deriblant stiene til Slottet og Storfurua. Slottet og Storfurua er, lokalt, relativt kjente lokaliteter for turgåere i Fulufjellet, og begge steder er pekt ut som besøksmål i besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker. Det kan derfor forventes at besøksantallet til disse stedene vil øke. Dagens stier har stedvis utfordringer gjennom at lokaliteter stedvis er svært blaute og nesten uframkommelige, og at det andre steder viser seg tegn til slitasje og erosjon og til utvikling av villstier grunnet fravær av én definert sti.

For å kunne ivareta verneverdiene i området, ser forvaltningsmyndigheten det som nødvendig å iverksette tiltak for å kanalisere ferdselen i området med formål om å redusere økende slitasje og erosjon. På bakgrunn av overnevnte vil Nasjonalparkstyret kanalisere dagens ferdsel til ett stispor, og til mer robuste områder og bort fra bløte og sårbare lokaliteter. Det er også behov for å vurdere opprusting av gangbru der dagens private gangbru krysser Bergåa. Videre vurderes mulighetene for å tilrettelegge for en enklere bekkekryssing over Nordre Bjønnåsbekken.

### Kunnskapsgrunnlag og forankring

Kunnskapsgrunnlaget for området er vurdert til å være godt, og konsekvensene av tiltaket er vurdert. Det er gjennomført en sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteten. Tiltakene er forankret i nasjonalparkens forvaltningsplan, besøksstrategi og tiltaksplan.

Nasjonalparkstyret har utarbeidet et utkast til en prosjektplan for tilretteleggingstiltakene. Prosjektplanen gir en nærmere beskrivelse av tiltakene, og inneholder også en kartfesting av de aktuelle stiene. Utkast til prosjektplan er lagt ut på nasjonalparkstyrets hjemmeside <https://www.nasjonalparkstyre.no/Fulufjellet/publikasjoner/stilrettelegging-i-bergadalen> – eller du kan få tilsendt dokumentet på epost eller pr. post ved å kontakte nasjonalparkforvalter.

*Til orientering vil Nasjonalparkstyret for Fulufjellet fungere som formell eier av tiltakene og dermed ha både praktisk og økonomisk ansvar, slik at dere ikke vil få kostander med hverken oppføring eller vedlikehold av konstruksjonene i ettertid. Tiltakene i 2023 gjennomføres så langt det er midler innenfor avsatt ramme. Ytterligere behov for midler til tilretteleggingstiltak avklares ved søknad om midler til Miljødirektoratet for 2024.*

### Informasjonsmøte den 13. april 2023, kl. 18:00-20:00 på Lund Samfunnshus.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har nylig lagt ut utkast til plan for skilt og innfallsporter på høring (<https://www.nasjonalparkstyre.no/Fulufjellet/publikasjoner/plan-for-skilt-og-innfallsporter>). I forbindelse med høringen, vil Nasjonalparkstyret inviterer til et informasjonsmøte om plandokumentet på Lund Samfunnshus i Ljørdalen. Under møtet vil det samtidig bli orientert om årets planer for skjøtsel og tilrettelegging langs stier i Bergådalen og Brynflået i Fulufjellet, deriblant stiene som berører deler av deres eiendommer. Vi ønsker dere velkommen til møtet, og håper på gode diskusjoner og innspill til plandokumentet, og til det videre arbeidet.

Nasjonalparkstyret vil arbeide for å få påbegynt skjøtselstiltakene til feltsesongen 2023. For at vi skal kunne få fremgang i prosessen ønskes en **tilbakemelding innen 15. april 2023 på de foreslåtte tiltakene.**

### Kontakt:

Dersom det er noen spørsmål eller innspill i forbindelse med saken er det bare å ta kontakt (tlf. 414 31 990, e-post: [hotbk@statsforvalteren.no](mailto:hotbk@statsforvalteren.no)).

Med hilsen

Henriette Othilie Bøe Kildahl  
Nasjonalparkforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift



.Kopi til:  
TRYSIL KOMMUNE

Postboks 200 2421 TRYSIL

Mottakerliste:

Turid Margrethe Bekk	Skårvegen 2257	2425	LJØRDALEN
Gjermund Skaaret	Skårvegen 32	2425	LJØRDALEN
Sven Skaaret	Liavegen 17 K	2420	TRYSIL
Norvald Doksrud	Ljørdalsvegen 722	2423	Østby
Vidar Storbæk	Skårvegen 186	2425	LJØRDALEN
Per Tore Indset	Strandbygdvegen 1682	2411	ELVERUM
Alf Moren	Skårvegen 1167	2425	LJØRDALEN
Per Ivar Skaaret	Skårvegen 33	2425	Ljørdalen
Kjell Skåret	Tiurveien 6	3258	LARVIK
Ola Skaaret	Korsbergsvegen 65	2420	TRYSIL
Håkon Foss-Floden	Skårvegen 1144	2425	Ljørdalen
Kjærsti Oddborg Tullemor Floden	Skårvegen 1214	2425	LJØRDALEN
Berit Irene S Baardseng	Strandbygdvegen 92 B	2408	Elverum
Folke H Floden Indset	Strandbygdvegen 1680	2411	Elverum
Oddvin Charles Haugen	Ljørdalsvegen 13	2423	Østby
Knut Magne Haugen	Damliå 67	7027	TRONDHEIM



«MOTTAKERNAVN»  
«ADRESSE»  
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Henriette Othilie Bøe Kildahl

Vår ref. 2023/2931

Deres ref. «REF»

Dato 09.03.2023

## Plan for skilt og innfallsporter - Fulufjellet nasjonalpark - høring

Utkast til plan for skilt og innfallsporter i tilknytning til Fulufjellet nasjonalpark legges ut for høring i perioden 9. mars – 5. april 2023.

### Bakgrunn

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet ble oppnevnt av Klima- og miljøverndepartementet som forvaltningsmyndighet for verneforskriften til Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat. Nasjonalparkstyret skal fatte beslutninger og gjennomføre tiltak innenfor rammen av verneforskriftene slik at verneverdiene i nasjonalparken og naturreservatet sikres for kommende generasjoner.

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner og besøksstrategier.

### Om plandokumentet

Utgangspunktet for at Nasjonalparkstyret for Fulufjellet vil utarbeide en plan for skilt og innfallsporter er at det forventes en økning av besøkende til området etter hvert som Fulufjellet blir mer kjent. Gjennom Fulufjellets nasjonalparker sin besøksstrategi har forvaltningen definert utvalgte fokusområder i og i randsonen til nasjonalparkene, og det er disse områdene denne planen for det meste vil berøre. Fokusområdene er valgt ut for satsing med ulik grad av tilrettelegging de kommende årene. Områdene utenfor de utpekte fokusområdene kommer til å preges av liten grad av eller ingen tilrettelegging og markedsføring. På den måten sikrer Nasjonalparkstyret at de gjennomfører en aktiv forvaltning og det gjøres bevisste grep for å sikre og ivareta natur- og kulturverdier i Fulufjellet.

- Formålet med planen er å bedre informasjonen om og tilretteleggingen rundt Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat).
- Planen skal skissere hva og hvor tiltakene skal utføres.
- Dokumentet skal brukes som beslutningsgrunnlag før bestilling av tiltaksmidler, og for at aktuelle interesser og samarbeidspartnere skal gis mulighet til å komme med innspill før politisk behandling. Dette for å få en gjennomtenkt plan av god kvalitet og som er godt forankret.

I planen tas følgende behov opp:

- Videreutvikling og opparbeiding av innfallsporter.
- Skilting ved veg: trafikkskilt og informasjonstavler ved knutepunkt/rasteplasser e.l.
- Skiltsystem ved innfallsporter og ved sti i terreng.
- Plakattyper og informasjonsbehov.



**Informasjonsmøte den 13. april 2023, kl. 18:00-20:00 på Lund Samfunnshus.**

I forbindelse med høring av plan for skilt og innfallsporier, vil Nasjonalparkstyret for Fulufjellet inviterer til et informasjonsmøte om plandokumentet på Lund Samfunnshus i Ljørdalen. Under møtet vil det samtidig bli orientert om årets planer for skjøtsel og tilrettelegging langs stier i Bergådalen og Brynflået i Fulufjellet. Vi håper på gode diskusjoner og innspill til plandokumentet, og til det videre arbeidet.

**Høringsfrist: 5. april 2023.**

Innspill eller kommentarer til planutkastet stiles til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet og sendes pr. epost til [sfinpost@statsforvalteren.no](mailto:sfinpost@statsforvalteren.no), eller med post til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet, postboks 978, 2626 Lillehammer.

Høringsdokumentet er tilgjengelig på hjemmesiden til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet: <https://www.nasjonalparkstyre.no/Fulufjellet/publikasjoner/plan-for-skilt-og-innfallsporier> – eller du kan få tilsendt dokumentene på epost ved å kontakte nasjonalparkforvalter.

**Kontakt:**

Spørsmål til plan for skilt og innfallsporier skal rettes til nasjonalparkforvalter Henriette Bøe Kildahl – epost: [hotbk@statsforvalteren.no](mailto:hotbk@statsforvalteren.no) – tlf. 414 31 990.

Med hilsen

Henriette Othilie Bøe Kildahl  
nasjonalparkforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Kopi til:

Miljødirektoratet                      Postboks 5672, Torgarden                      7485                      TRONDHEIM

Mottakerliste:

NORSKE PARKER	Storvegen 4	2420	TRYSIL
LØRDALEN SPORTSKLUBB	c/o Silje Lans Pedersen Stenfloåsen 1	2420	TRYSIL
Statskog	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
STORTJERENTEIGEN	Stortjerneigen Hytteforening	2385	BRUMUNDDAL
HYTTEFORENING	c/o Kristian Østvold Kvalvegen 1		
KVERNÅA HYTTEOMRÅDES INTERESSEFORENING	v/ Hans Holmén Nåsbybackgatan 4	2425	S-718 31 FRÖVI
INNLANDET FYLKESKOMMUNE	Postboks 4404 Bedriftssenteret	2325	HAMAR
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
STATENS VEGVESEN	Postboks 1010	2605	LILLEHAMMER
LILLEHAMMER KONTORSTED			
VILLA FREGN AS	Gammelbruvegen 30	2425	LJØRDALEN
LJØRDALEN GRENDEUTVALG	Postboks 5	2426	LJØRDALEN



FULUFJELLET	c/o Morten Lea Tores vei 13	0687	OSLO
HYTTEGRENDELAG			
HOELSKOGENS	c/o John Kenneth Skoglund	1423	SKI
HYTTEIERFORENING	Valkyrieveien 4		
FREGN TURLAG	c/o Live Skaaret Synnaåvegen 68	2427	PLASSEN
FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV HEDMARK	FNF Innlandet, Pb. 368	2602	LILLEHAMMER
Länsstyrelsen Dalarna			
FULUFJELLET AS	Postboks 33	2426	LJØRDALEN
STORBEEKÅSEN HYTTEGREND	c/o Ola Magne Mæle Mårvegen 4	1929	AULI
BRATTEGGA HYTTEFORENING	Åsenhagen 78C	2020	SKEDSMOKORSET
LJØRDALEN UTMARKSLAG	c/o P. G. Skaaret Storvegen 44A	2420	TRYSIL
DESTINASJON TRYSIL SA	Storvegen 3	2420	TRYSIL
LJØRDALEN JAKT OG FISKEFORENING	Turistbua	2425	LJØRDALEN
BIRDLIFE AVDELING HEDMARK	Postboks 90 Søbakken	2401	ELVERUM
Trysil kommune	Postboks 200	2421	TRYSIL



**ST 12/2023 Delegerete vedtak**



«MOTTAKERNAVN»  
«ADRESSE»  
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Henriette Othilie Bøe Kildahl

Vår ref. 2023/2251 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 23.03.2023

## **Fulufjellet NP - tillatelse til vedhogst på Storenget og motorisert ferdsel - Gunda Skaaret og Trond Skaaret**

Viser til deres søknad og brev av henholdsvis 14.02.2023 og 06.03.2023 om tillatelse til vedhogst og motorisert ferdsel på snødekt mark i forbindelse med vedhogst på Storenget, på østsiden av Bergåa innenfor Fulufjellet nasjonalpark. Veden skal benyttes til bruk på deres hytte på Otterslåtten. Det søkes om å hugge ca. tre trær pr. år, fortrinnsvis bjørk. Veden skal fraktes med snøskuter over Bergåa og til skålen på Otterslåtten. Grunnet varierende isforhold på Bergåa blir det ikke aktuelt å transportere ved hvert år, men hvert andre eller tredje år. Det søkes om å hogge trær i mars/april måned, og vedlagt søknaden er et kart som viser oversikt over alternative utkjøringsveger fra Storenget over Bergåa.

### **Lovgrunnlag**

Fulufjellet nasjonalpark ble opprettet ved kongelig resolusjon av 27. april 2012 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Formålet med opprettelsen av Fulufjellet nasjonalpark er blant annet å bevare et stort naturområde som inneholder særegne, representative økosystem som er uten tyngre naturinngrep, herunder artsfattig fjellvegetasjon og artsrik barskog, jf. verneforskriftens § 1. I formålsparagrafen påpekes det også at allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I følge § 3 punkt 2.1 er vegetasjon, herunder døde trær og busker, vernet mot all skade og ødeleggelse. I bestemmelsen § 3 punkt 2.3b heter det imidlertid at forvaltningsmyndighet kan gi tillatelse til hogst av ved til buer, hytter og setrer som ligger i nasjonalparken.

Videre står det i verneforskriftens § 3 punkt 6.1, med noen unntak, at all motorisert ferdsel i utgangspunktet er forbudt. I bestemmelsens § 3 punkt 6.3.f heter det imidlertid at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig transport i forbindelse med vedhogst etter punkt 2.3. Transport bør primært skje ved bruk av beltekjøretøy på snødekt mark.

Søknaden må også vurderes etter de miljærtslige prinsippene i naturmangfoldloven (nml). §§ 8-12, jf. nml. § 7 og prinsipper ved offentlig beslutningstaking, og vise hvordan disse er vektlagt.

Forvaltningsmyndigheten for Fulufjellet nasjonalpark er delegert til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet. På vegne av nasjonalparkstyret er imidlertid nasjonalparkforvalteren delegert myndighet til å avgjøre saker i henhold til vedtatt delegeringsreglement av 07.12.2022 for Nasjonalparkstyret for Fulufjellet.



## Vurdering

Det er et overordnet mål både i verneområder og i utmark for øvrig å redusere motorisert ferdsel til et minimum, og derfor begrenses slik ferdsel til det som er strengt nødvendig. Motorferdsel innenfor verneområder er regulert strengere enn det som gjelder ellers i utmark. Denne forskjellen kan blant annet begrunnes med faren for terrengskader og forstyrrelse av dyre- og fuglelivet. Motorisert ferdsel kan også utgjøre et støyproblem i forhold til friluftslivet. Gjennom verneplanprosessen ble det foretatt en avveining mellom verneformål/-verdier og andre interesser i området, og dette viser seg igjen i verneforskriften og forvaltningsplanen. Det er derfor tatt høyde for å tillate motorisert ferdsel til omsøkte tiltak i Fulufjellet nasjonalpark.

Kunnskapen om dyre- og plantelivet i området er god, blant annet gjennom arbeidet med godkjent forvaltningsplan for Fulufjellet nasjonalpark. Videre har nasjonalparkforvalter generell kunnskap om sårbarhet for forstyrrelser i området, fagrapporter fra verneplanprosessen og artsdata fra Naturbase, InnlandsGis, Sensitive artsdata og Artskart. Nasjonalparkforvalter har også god kunnskap om skadevirkninger som kan oppstå i forbindelse med motorisert ferdsel i utmark, og anser med dette at kunnskapen om verneverdiene er god, og vektlegger derfor ikke nml. § 9 «føre var-prinsippet» i særlig grad.

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. I nasjonalparken er det en overordnet målsetting om å begrense omfanget av motorferdsel til det nødvendigste av nytte-transport. Det er derfor viktig at det settes rammer for omfanget av snøskutertransport. Mars / april er en sårbar måned for dyrelivet. Hogstområdet på Storenget er en gammel gjengrodd utslått, og området er ikke registrert som verdifull naturtype i skog eller viktig naturtypeområde i Naturbase. I Naturbase fremkommer ingen artsregistreringer som vil bli særlig påvirket av aktiviteten. Nasjonalparkforvalter vurderer likevel at det er viktig å ta hensyn til dyre- og fuglelivet i området, bl.a. fordi vedhogst kan være forstyrrende, spesielt i hekketiden. Derfor ønsker nasjonalparkforvalter å sette begrensninger på hogst, og sette som vilkår at vedhogst kun skal foregå på Storenget. Det skal videre ikke hogges mer enn tre trær pr. år, og hogst skal foregå som plukkhogst. Spesielle, særegne gamle og døde trær som preger landskapet, skal ikke hogges. Veden som hogges på Storenget skal kun forsyne bygninger på Otterslåtten. All vedhogst skal begrenses til hogst av bjørk. Forvalter vurderer at den samlede belastningen på naturmiljøet vil være akseptabel med disse vilkårene, og anser nml. § 10 om «samlet belastning» som ivarettatt.

Det er svært få bygninger innenfor nasjonalparken som jevnlig vil kreve snøskutertransport i forbindelse med uttak av ved. En kan derfor ikke se at et fåtall snøskutertransporter tur/retur Storenget fra Otterslåtten pr. år vil medføre at den samlede belastningen blir for stor jf. nml. § 10. Begrenset bruk av snøskuter på godt snødekt mark, forutsatt at det ikke ryddes vegetasjon i kjøretraseen, anses neppe å kunne påvirke verneverdiene vesentlig. En forutsetter at kjøringen skal følge den etablerte snøskutertraseen til Otterslåtten så langt det er mulig, for å unngå eller begrense skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmåter. Naturmangfoldlovens § 11 vurderes ikke som relevant i denne sammenhengen.

Nasjonalparkforvalter vurderer at de omsøkte tiltakene i Fulufjellet nasjonalpark ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig og vil ikke være i strid med verneformålet. På bakgrunn av ovennevnte vil det gis tillatelse til vedhogst og transport av ved med snøskuter.



En vurderer at en dispensasjon ikke vil medføre en uheldig presedens, da dette er tiltak som er vurdert å kunne tillates i forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplan for Fulufjellet nasjonalpark.

### Vedtak

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet v/ nasjonalparkforvalter gir Gunda og Trond Skåret tillatelse til:

- ❖ Vedhogst og transport av ved til Otterslåtten i Fulufjellet nasjonalpark, med hjemmel i § 3 punkt 2.3b og § 3 punkt 6.3f i verneforskrift for Fulufjellet nasjonalpark.

Dispensasjonen er gitt på følgende vilkår:

1. Dispensasjonen gjelder for sesongene: 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026 og 2026/2027 hvor siste kjøredag hvert år er 30. april.
2. Dispensasjonen gjelder for inntil 6 turer (tur og retur) pr. vintersesong. Det skal imidlertid legges betydelig vekt på å begrense kjøringen innenfor nasjonalparken til et absolutt minimum.
3. Vedhogsten skal skje som plukkhogst. Særmerkte, dekorative, store/kraftige og døde trær som preger landskapet, skal ikke hogges. Det skal ikke tas ut mer ved enn tre trær pr. år.
4. Veden som hogges på Storenget skal kun forsyne bygninger på Otterslåtten, og ikke bygninger utenfor nasjonalparken.
5. All vedhogst skal begrenses til hogst av bjørk.
6. Kjøring med snøskuter skal skje varsomt og ta hensyn til turgåere, dyre- og fugleliv, samt begrenses til det som er helt nødvendig. For å unngå skade på vegetasjon og terreng, skal kjøring kun foregå på godt snødekt mark.
7. Ved bruk av snøskuter skal eksisterende kjøretraseer i størst mulig grad benyttes, og transporten skal legges opp i henhold til vedlagt kart og slik at motorferdselen blir minst mulig.
8. Det skal føres kjørejournal med opplysninger om kjøringen. Hver enkelt tur skal føres i kjørejournalen før transporten begynner. Kjørejournalen skal sendes i utfylt stand til nasjonalparkstyret for Fulufjellet innen 31. mai hvert år.
9. Dispensasjonen og kjørejournalen skal medbringes under kjøring.
10. Det er ikke tillatt med ren persontransport, men personer kan sitte på med transporten så lenge dette ikke medfører flere turer.

*Denne dispensasjonen gjelder kun i forhold til verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark. Dere må selv avklare behovet for tillatelse etter annet lovverk og grunneieres tillatelse før tiltaket kan utføres.*

*Vedtaket kan påklages etter bestemmelsene i forvaltningslovens § 28. Klagefristen er 3 uker fra mottakelsen av dette brevet. Eventuell klage skal stiles Miljødirektoratet, men sendes via nasjonalparkstyret for Fulufjellet.*

Med hilsen

Henriette Othilie Bøe Kildahl  
nasjonalparkforvalter



**Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet**

---

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Vedlegg:

1 KJØREBOK FOR FULUFJELLETR NASJONALPARK SESONG 2022-2023

Kopi til:

MILJØDIREKTORATET	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
STATSFORVALTEREN I INNLANDET	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
STATSKOG SF	Postboks 63 Sentrum	7801	NAMSOS
TRYSIL SV	c/o Trysil kommune Storvegen 5	2420	TRYSIL

Mottakerliste:

Trond Ole Skaaret	Skårvegen 1287	2425	LJØRDALEN
Gunda Skaaret	Skårvegen 1287	2425	LJØRDALEN



## KJØREBOK FOR FULUFJELLET NASJONALPARK SESONGEN 2023/2024- 2026/2027

Alle som har tillatelse etter forskrift om vern av Fulufjellet nasjonalpark for bruk av motorkjøretøy skal føre kjørejournal der dato, tid, trasé/transportformålet og underskriften er påført. Tillatelsen og skjemaet må medbringes ved alle turer, og må kunne forevises på forespørsel fra oppsyn eller politi.

Føreren av kjøretøyet skal fylle ut for den enkelte tur **før turen starter** for at kjøringa blir vurdert å være i samsvar med tillatelsen. Brudd på vilkår, forskrifter eller lover medfører straffeansvar.

Tur nr.	Trasé/transportform	Tidspunkt	Dato	Underskrift
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				



Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet

18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				



ALTERNATIVE  
UTKJØRINGS VEGER



Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet

*Hver enkelt tur skal føres i kjøreboka før transporten begynner. Kjørebok skal sendes i utfylt stand **innen 31. mai** hvert år til:*

*Nasjonalparkstyret for Fulufjellet*

*Postboks 987*

*2604 Lillehammer*

*E-post: [sfinpost@statsforvalteren.no](mailto:sfinpost@statsforvalteren.no)*





**Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet**

**Postadresse**  
Postboks 987  
2604 LILLEHAMMER

**Besøksadresse**  
Storvegen 5  
2420 Trysil

**Kontakt**  
Sentralbord: +47 61 26 60 00  
Direkte: +47 +4762551187  
sfinpost@statsforvalteren.no  
<http://www.nasjonalparkstyret.no/fulufjellet>

HØGSKOLEN I INNLANDET  
Postboks 400 Vestad  
2418 ELVERUM

Saksbehandler Henriette Othilie Bøe Kildahl

Vår ref. 2023/3264 432.3

Deres ref. 17/00202-88 Dato 28.03.2023

## **Delegert vedtak - Fulufjellet NP - Fregn NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2023-2025 - helikopter - radiomerking av jerv - lavtflyging og landing med helikopter - Høgskolen i Innlandet**

Viser til deres søknad av 13.03.2023 om tillatelse til lavtflyging og landing med helikopter i Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat begrenset til maksimalt 5 landinger pr. år i perioden 20. mars – 20. mai i 2023 og 10. januar – 20. mai i 2024 og 2025 for eventuell bedøvelse og radiomerking av jerv, inklusivt ynglehi-registrering. Det opplyses i søknaden at forskningsprosjektet vil bli gjennomført over større arealer av Trysil kommune og Innlandet fylket øst for Glomma, og at en landingstillatelse innenfor Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat ikke nødvendigvis betyr at jerv vil bli prioritert radiomerket innenfor disse verneområdene hvert år i 3-årsperioden. Videre opplyses det at høgskolens veterinær- og merketeam vil i størst mulig grad lande på innmark eller brøytede skogsbilveier.

### **Bakgrunn for søknad**

Bakgrunnen for søknaden er forskningsprosjektet SKOGSJERV ved Høgskolen i Innlandet, Campus Evenstad. Den primære målsettingen for omsøkte prosjekt er å skaffe mer helhetlig og grunnleggende forvaltningsrelevant kunnskap om jervers atferd og fødevalg i barskog, samt å dokumentere forekomst, antall, bestandsstruktur, arealbruk, utbredelse og tetthet av jerv i Innlandet. Dette blir gjennomført årlig ved bl.a. å radiomerke og følge noen jerver årlig i disse vidstrakte, men lite undersøkte skogområdene mellom Glomma og riksgrensa mot Sverige. Forskningsprosjektet gjennomføres i samarbeid med rovdryrforskere ved Sveriges Landbruksuniversitet (SLU), Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) og Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU). På norsk side finansieres prosjektet av Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Innlandet, kommuner i Hedmark, Høgskolen i Innlandet og har i flere år også vært finansielt støttet av Interreg og Fylkeskommunen i Innlandet gjennom Grenseviltprosjektene 1 & 2.

NB: Det første bekreftede funnet av ynglende jerv i Fulufjellet Nasjonalpark ble dokumentert av Høgskolens SKOGSJERV-prosjekt. Tispe i hi med 2 valper ble radiomerket i 2017. SKOGSJERV-prosjektet påviste ved snø-sporing og påfølgende DNA-analyser at hun fortsatt var i live fem år seinere (2022), og som i 2017 tilsynelatende fortsatt med tilhold både innenfor og utenfor nasjonalparken.

### **Lovgrunnlag**

#### Verneforskriften for Fulufjellet NP

Fulufjellet nasjonalpark ble vernet den 27. april 2012. Formålet med opprettelsen av Fulufjellet nasjonalpark er blant annet å bevare et stort naturområde som inneholder særegne, representative økosystem som er uten tyngre naturinngrep, herunder artsfattig fjellvegetasjon og artsrik barskog, jf. verneforskriftens § 1. I formålsparagrafen påpekes det også at allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Nasjonalpark Fulufjellet  
Naturreservat Fregn



I følge § 3 punkt 3.1 er dyrelivet, herunder hi, reir, hekke- og yngle- og gyteplasser vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Videre står det i verneforskriftens § 3 punkt 6.1, men noen unntak, at all motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken, er forbudt.

#### Verneforskrift for Fregn NR

Fregn naturreservat ble vernet den 27. april 2012. Formålet med Fregn naturreservat er å bevare et naturskogspreget barskogsområde som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Videre er formålet å ta vare på variasjonsbredden i økosystemer, naturtyper, arter og genetisk mangfold. Av spesielle kvaliteter har området store arealer med gammel furu- og granskog på kalkrik grunn med et rikt artsmangfold. Området er på grunn av sin naturtilstand, produktivitet og egenart av særskilt naturvitenskapelig betydning.

I følge § 3 punkt 2 er dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, vernet mot skade, ødeleggelse og unødvendig forstyrrelse. Videre står det i verneforskriftens § 5 punkt 2, at motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder start og landing med luftfartøy, er forbudt.

I verneforskriften for Fulufjellet NP § 4 og i Fregn NR verneforskrift § 8 står det imidlertid at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Søknaden må også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven (nml) §§ 8-12, jf. nml. § 7 og prinsipper ved offentlig beslutningstaking, og vise hvordan disse er vektlagt.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet behandlet en tilsvarende søknad fra Høgskolen i Innlandet i 2022. Søknaden i 2023 dreier seg om tiltak med de samme forutsetningene som i 2022. Søknaden blir derfor behandlet administrativt etter avtale med styreleder i nasjonalparkstyret.

#### **Vurdering**

Ingen av de aktuelle verneområdenes forskrifter har hjemmel for å innvilge dispensasjon for start og landing med luftfartøy i forbindelse med forskningsprosjekt som omsøkt. I tillegg gir ikke verneforskrifta for Fulufjellet nasjonalpark hjemmel til å tillate bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken. Det er videre ikke hjemmel i verneforskriftene til å utføre fangs for å merke dyr. Søknader om fangst og merking av jerv, samt motorisert ferdsel i de aktuelle verneområdene må derfor behandles etter de generelle dispensasjonsreglene for vernede områder.

I følge nml § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Ved vurdering av søknader opp mot vilkårene i nml § 48, er det i første rekke tiltakets negative konsekvenser som er av betydning for om dispensasjon kan gis, selv om det i forarbeidene til bestemmelsen (Ot. Prp. Nr. 52 (2008-2009) s. 424) er vist til at det er anledning til å føre en noe lempeligere praktisering av vilkårene der tiltak har et vitenskapelig formål. Det er etter dette dispensasjonsalternativet, altså kun i begrenset grad, rom for å foreta en skjønsmessig avveining mellom tiltakets vitenskapelige og samfunnsnyttige formål og tiltakets skadevirkninger.

Det er en generell målsetning å begrense den motoriserte ferdselen i verneområder. Restriksjonene på lavtflyging er bl.a. satt av hensyn til at allmennheten skal ha adgang til naturopplevelser og friluftsliv uten forstyrrelser, og av hensyn til dyre- og fugleliv. Når det gjelder lavtflygingsproblematikk og forhold



til sårbart dyreliv er kunnskapsgrunnlaget begrenset. Noe er imidlertid kjent og fremgår av vurderingen av kunnskapsgrunnlaget under, jf. nml. § 8.

I denne saken må det gjøres en vurdering for påvirkningen på plante- og dyrelivet i både nasjonalparken og naturreservatet og en egen vurdering sett opp mot påvirkningen på det formålsfestede uforstyrrede friluftslivet i Fulufjellet nasjonalpark, jf. § 1 i verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark.

Når det kommer til friluftssinteressene og at «Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv», jf. § 1 i verneforskrift for Fulufjellet nasjonalpark, kan det tenkes at enkelte vil føle at omfattende bruk av helikopter medfører ødeleggelse av følelsen av å være i urørte områder. Fulufjellet er en nasjonalpark med generelt liten ferdsel, så forventningene om stillhet og å være alene i relativt urørt natur er nok stor. Det er derfor viktig å vise respekt for de som ferdes i fjellet.

Kunnskapsgrunnlaget som er nevnt i naturmangfoldloven § 8 sier at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Med bakgrunn i forvaltningsplanens retningslinjer, naturfaglige sammenstillings- og registreringsmateriale som ble utarbeidet i forbindelse med verneplanprosessen for Fulufjellet og Fregn, vurderes kunnskapen om disse områdene og konsekvensene av den omsøkte aktiviteten til å være tilstrekkelig slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette.

Selv om det ikke foreligger en fullstendig oversikt over artsdata for dyrelivet innenfor de berørte områdene i både nasjonalparken og naturreservatet, kan man likevel anta at områdene innehar et dyreliv som vil være sårbart i yngle- og hekketiden og etterfølgende måneder når ungene er små og uselvstendige. Det må i den forbindelse bemerkes at det ikke er forsket mye på lavtflygingsproblematikk knyttet til dyrelivet. Likevel, Fulufjellsområdet består av mye åpne fjellområder, noe som trolig gjør at jobben med merking og registrering fra helikopter kan utføres mer effektiv og raskt enn i en tettskog. Forvalter vurderer det derfor dithen at helikopterflygingen i forbindelse med merkings- og registreringsoppdraget er en relativt kortvarig forstyrrelse som må kunne betegnes som forbigående. Lavtflyging vil imidlertid uansett kunne gi påvirkning i form av kortvarig stressrespons, som medfører mindre tid til beite, hvile og økt energibehov som følge av flukt. Slike ulemper vil variere fra art til art. Ettersom forstyrrelsen er kortvarig, vil kronisk stress for sårbare arter ikke være en veldig aktuell problemstilling.

Kunnskap fra forskningsprosjektet vil være av stor verdi for rovviltforvaltningen i Innlandet. Forskingen bidrar til å øke kunnskapen om verneområdene, jf. nml. § 8, og kan bidra til å fremme verneverdiene.

Det anses med bakgrunn i det ovenstående at vi har tilstrekkelig kunnskap om dyrenes respons på kortvarig lavtflyging, slik at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 ikke vil bli aktuelt å bruke i denne saken.

Høyskolen i Innlandet opplyser om at forskningsprosjektene vil bli gjennomført over større arealer av Trysil kommune og Innlandet fylke øst for Glomma. Det vil si at lavtflyging, start/landing, fangst og merking av jerv ikke nødvendigvis vil bli aktuelt innenfor Fulufjellet nasjonalpark eller Fregn naturreservat hvert år i den omsøkte 3-årsperioden. Det er videre gitt dispensasjoner til diverse inngrep i både nasjonalparken og naturreservatet tidligere, men likevel anses det at den samlede belastningen av tidligere innvilgede tiltak - sammen med en eventuell sjelden og kortvarig lavtflyging - ikke vil føre til en for stor belastning på områdene samlet sett, og det ikke vil sette varige spor, jf. naturmangfoldloven § 10.

Det forutsettes at dyrene som merkes ikke forstyrres unødvendig mye og over uhensiktsmessig lang tid og at retningslinjer for radiomerking av jerv blir fulgt. Videre forutsettes det at SKOGSJERV-prosjektet koordinerer sine flygningsaktiviteter så langt det lar seg gjøre med flygningsaktivitetene i



prosjektet med forskningsmerking av bjørn, som allerede innehar en dispensasjon til start/landing og lavtflyging med helikopter innenfor Fulufjellet NP og Fregn NR for perioden 2022-2024. Dette for å minimere omfanget av motorisert ferdsel i området. Det er videre ikke valgt å kommentere valgt driftsmetode og lokalisering, ettersom dette er forhold som ikke er aktuelle å endre på dersom prosjektet skal kunne gjennomføres. Det anses derfor at det ikke er nødvendig med avbøtende tiltak eller kostnadskrevenne tiltak for å unngå miljøskade, jf. naturmangfoldlovens §§ 11 og 12. Et begrenset antall landinger med helikopter anses å ivareta denne bestemmelsen.

Ferdsel skal ikke være til hinder for en eventuell oppbygging eller reetablering av sårbare arter. I følge nml. § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt. Man må derfor ta vare på artenes økologiske funksjonsområder. Det generelle motorferdselsforbudet er innført for å skjerme dyre- og plantelivet og terrenget for forstyrrelser og kjøreskader. For at forbudet skal ha sin tilsktede virkning er det viktig at dette håndheves restriktivt. Et viktig kriterium for å kunne innvilge en dispensasjon fra verneforskriften er som nevnt at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Forskningsaktivitet som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde bør derfor kanaliseres utenfor verneområder. Videre bør det gis dispensasjon til tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. En slik bruk kan også betraktes som et ledd i forvaltningen som utøves for å bevare verneverdiene. Forvalters vurdering for dette forskningsprosjektet er at den omsøkte aktiviteten er nødvendig å lokalisere til verneområdene, siden Fulufjellsområdet er et viktig leveområde for de fire store rovdyrene våre. Det vil være uheldig om verneområdene setter stopper for en helhetlig kartlegging av jerv i Innlandet. Forvalter vurderer at Høgskolen i Innlandet innehar god kompetanse når det gjelder sårbare arter i området med bakgrunn i at dette prosjektet har pågått over flere år i de samme områdene.

Ferdsel i Fulufjellet har de siste årene vært noe økende i den sørlige delen av parken. Kunnskap om forhold mellom jerv og menneskelig ferdsel i området er av interesse for å utøve en god og strategisk forvaltning av verneverdiene. På denne bakgrunn vurderer nasjonalparkforvalter at omsøkt aktivitet ikke er i strid med verneformålene for Fregn og Fulufjellet.

#### Presedensvirkning

Forvalter anser at det er lite sannsynlig at mange andre søker om dispensasjon på tilsvarende grunnlag som Høgskolen i Innlandet. Med dette som bakgrunn anses presedensvirkningen for å innvilge denne dispensasjonen som liten og er dermed ikke til hinder for å kunne gi tillatelse til dette tiltaket

#### **Konklusjon**

På bakgrunn av overnevnte og samlet vurdering av aktiviteten, mener nasjonalparkforvalter at aktiviteten ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, men vil gi viktig informasjon til den videre forvaltningen av rovvilt og jervens leveområder i Fulufjellet. Nasjonalparkforvalter mener at det er forsvarlig å tillate den omsøkte motoriserte ferdselen samt fangs og merking av jerv i dette tilfellet. Det er likevel viktig at Høgskolen i Innlandet og eventuelle andre instanser og prosjekter, samarbeider tett om merkingsarbeidet og koordinerer flygningsaktiviteten for å minimere omfanget av helikopterflyging i området. I tillegg skal den motoriserte ferdselen skje på en slik måte at man unngår unødvendig forstyrrelser av dyreliv og at skade på vegetasjon unngås (§10). §11 regnes som ikke relevant i denne sammenheng. Kravet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder sikres gjennom de vilkår som følger tillatelsen (§12).

#### **Vedtak**

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet gir Høgskolen i Innlandet dispensasjon til fangst og radiomerking, inklusiv ynglehi-registrering, av jerv og motorferdsel med helikopter (lavtflyging og start/landing) i forbindelse med dette.



- ❖ Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 første ledd, første alternativ og gjelder for Fulufjellet nasjonalparker og Fregn naturreservat. Det er vurdert at aktiviteten ikke vil stride mot verneformålet eller skade verneverdiene nevneverdig.

Dispensasjonen gis med følgende vilkår:

- Dispensasjon gjelder for perioden 29. mars – 20. mai i 2024, og i perioden 10. januar – 20. mai 2024 og 2025.
- Det gis dispensasjon til lavtflyging og inntil fem – 5 landinger med helikopter pr. år innenfor verneområdene.
- Den motoriserte ferdselen må holdes på et minimum, og koordineres med eventuelle andre oppdrag/aktiviteter til naturoppsynet og prosjekter.
- Det skal tas særlig hensyn til sårbare rovfuglarter i forbindelse med den motoriserte ferdselen i mars - april.
- Før oppstart av feltarbeidet skal prosjektleder sørge for god oversikt over potensielle hi- og ynglelokaliteter, samt hekke-lokaliteter for sårbare rovfuglarter.
- I Fulufjellet NP, et område som er viktig for friluftsliv, bør det unngås flyving i helger og fellesferien så langt som mulig.
- Unødvendig forstyrrelse av dyrelivet og terrengslitasje må unngås.
- Nasjonalparkstyret for Fulufjellet skal ha tilsendt kjørebøker som føres i henhold til søknaden etter avsluttet prosjekt, senest 1. november hvert år. Tilsvarende skal GPS-logg for helikopter også oversendes.
- Nasjonalparkstyret skal få tilgang til resultatet fra forskningsprosjektet, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. naturmangfoldloven § 8. En kortfattet årsrapport fra prosjektet skal sendes Nasjonalparkstyre for Fulufjellet etter endt sesong. Her skal GPS-logg for helikopter oversendes og det skal angis lokalitet for fangst og merking innenfor verneområdene, samt område for lavtflyging (under 300 m) med helikopter og landingspunkt.
- Nasjonalparkstyret ber om å bli orientert når eventuell merking planlegges og gjennomføres i Fulufjellet NP og/eller Fregn NR.

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen kun gjelder de verneområdene i Fulufjellet og Fregn. Det forutsettes at søker også innhenter nødvendige tillatelser fra Trysil kommune og grunneiere etter motorferdselloven.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet.

Med hilsen

Henriette Othilie Bøe Kildahl  
nasjonalparkforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Kopi til:

Innlandet politidistrikt

Trysil kommune

Statskog

Statsforvalteren i Innlandet

Postboks 355

Postboks 200

Postboks 63 Sentrum

2303

2421

7801

HAMAR

TRYSIL

NAMSOS



**Nasjonalparkstyret  
for Fulufjellet**

---

Miljødirektoratet  
Länsstyrelsen Dalarna

Postboks 5672, Torgarden

7485 TRONDHEIM

**ST 13/2023 Eventuelt**